Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 89 (17212) | 1986 оной апрелиин 16, среда | Сэн 3 мүн.

КОММУНИС СУББОТНИК УРЯАЛНА

ЭМХИДХЭНЭ, БЭЛЭДХЭНЭ

Апрелиин 19-дэ Ленинскэ коммунис субботник үнгэргэжэ, энэ үдэр эгээл үндэр бүтээсэ туйлаха гэһэн Москва хотын түрүү предприятинуудай коллективүүдэй гаргаһан үүсхэлые «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын хүдэлмэришэд, тоннельнэ 11-дэхи отрядай Г. В. Кузнецовой бригадын коллектив һайшаан дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялгэ абаа, үүсхэл гаргаа.

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын захиргаан, партком, профком, комсомолой комитет коммунис субботник үнгэргэхэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулдаг юм. Тус трестын коллектив В. И. Ленинэй түрэһэн үдэртэ зорюулагдаһан коммунис субботнигые жэл бүри ажалай болон политическэ үндэр дэбжэлтын оршон байдалда үнгэргэжэ, БАМ-ай объектнүүдые эрхим шанартайгаар бодхооно, даабарияа холо үлүүлдэг заншалтай.

Трестын түрүү предприятинуудай нэгэн — барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын коллектив коммунис субботнигто бүхы коллективээрээ хабаадалсажа, энэ үдэр 14,4 мянган түхэригэй барилга хэхэ, арбан хоёрдохи табан жэлэй жасада 2,9 мянган түхэриг дамжуулха гэһэн үүсхэл гаргаба.

Трестын коллектив мүнөө жэлэй субботнигто бүри олоор хабаадаха гэһэн түсэб табижа, хүдэлмэришэн бүхэнэй зорилго тодорхойлно. Тиигэжэ 8200 хүдэлмэришэн субботнигто хабаадаха юм. Тэдэнэй 3400-ниинь барилга дээрэ хүдэлхэ. Энэ үдэр 106 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэжэ, арбан хоёрдохи табан жэлэй жасада 31 мянган түхэриг дамжуулагдахаар хараалагдаба. Субботник үнгэргэхэ талаар штабай суглаанай һаяшаг үнгэргэгдэхэдэ, барилга-хабсаралгын поезднүүдай хүтэлбэрилэгшэдэй урда шанга эрилтэ табигдаа һэн.

Байгал-Амарай түмэр замай Северобайкальскын отделениин хүдэлмэришэд коммунис субботнигто тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, БАМ-ай барилгада хэрэгтэй ашаа ехээр зөөдэг заншалтай болонхой. Эдэнэр коммунис субботнигой үдэр арьбалһан, алмаһан шэнгэн түлишөөр локомотивуудые ябуулжа, бага гаргашатайгаар ашаа ехээр зөөжэ, олоной һайшаал магтаалда хүртэдэг. Түмэр замшад байгша оной март һарада коммунис субботнигто зорюулагдаһан 5 эстафетнэ поезд ябуулжа, хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 17 мянган тонно ашаа зөөгөөд байна.

— Ленэһээ Байгалай хойто эрье хүрэтэр 3400 түмэр замшан хүдэлхэ. Энэ үдэр эстафетнэ гурбан поезд ябуулжа, 7,5 мянган тонно ашаа зөөхэ зорилготойбди. Энэ хүнгэн бэшэ даабаряа дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэбди. Субботник үнгэргэхэ штабай суглаае хоёр дахин үнгэргөөбди. Бригадануудай, участогуудай, цехүүдэй коллективүүд хэхэ ажалайнгаа даабари бултадаа мэдэнэ. Түмэр замшад апрелиин 19-дэ эгээл үндэр бүтээсэ туйлажа, арбан хоёрдохи табан жэлэй жасада 1800 түхэриг дамжуулхаар хараалһанаа сүм бэелүүлхэ дүүрэн аргатай,— гэжэ отделениин парткомой секретарь В. В. Бардеев мэдүүлнэ.

КПСС-эй Северобайкальскын горком субботник үнгэргэхэ асуудалые хараһаа хэлтэшье алдангүй хүдэлнэ. Һаяшаг районой партийна, профсоюзай, комсомолой эдэбхитэд сугларжа, хөөрэлдөө үнгэргөө, ажалша коллективүүдэй урда тодорхой зорилгонуудые табяа.

Манай Хойто-Байгалай районой 40 мянган хүн зон коммунис субботнигто хабаадалсажа, 280 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ, промышленна продукци гаргаха, һү, мяха гүрэндөө худалдаха юм.

В. ШЕСТАКОВ.

Шалгарагшад олон

Байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбтэ даабарияе болзорһоо урид дүүргэһэн Сэлэнгын леспромхозой коллектив һаяхан субботнигой тоосоогоор ажаллаба. Энэ үдэр 153 хүн ажалладаг газартаа хүдэлһэн, 9 хүдэлмэришэн хамһабариин ажалда хабаадалсаһан байна.

Тиигэжэ соносхогдоһон габшагай ажалай үдэрэй туршада 108 кубометр модон бэлэдхэгдээд, ой сооһоо шэрэгдэжэ гаргагдаа. 160 кубометр модон хэмжүүрлэн тайрагдаа, барилгада хэрэглэгдэхэ 118 кубометр модон вагонуудта ашагдаа. Тобшолходо, энэ үдэр долоон мянган түхэригэй продукци тус леспромхоздо үйлэдбэрилэгдэһэн байна. Хүдэлмэришэдэй габшагай ажалай үдэр олоһон салин хүлһэнһөө 520 түхэриг арбан хоёрдохи табан жэлэй жасада дамжуулагдаба.

Доодо складта модо хэмжүүрлэн тайралгада КПСС-эй гэшүүн Н. С. Пономаревой, В. Р. Пичеринэй, модо бэлэдхэлгэдэ А. М. Рябенковой, вагонуудта модо ашалгада В. Г. Титюгэй бригаданууд, модо ой сооһоо шэрэлгэдэ С. В. Нагаев—Р. Ю. Селикаев, Н. А. Вердников — С. А. Рябов гэгшэдһээ бүридэһэн жолоошодой экипажнууд субботнигой үдэр онсо шалгарһан байна.

Х. СОКТОЕВ.

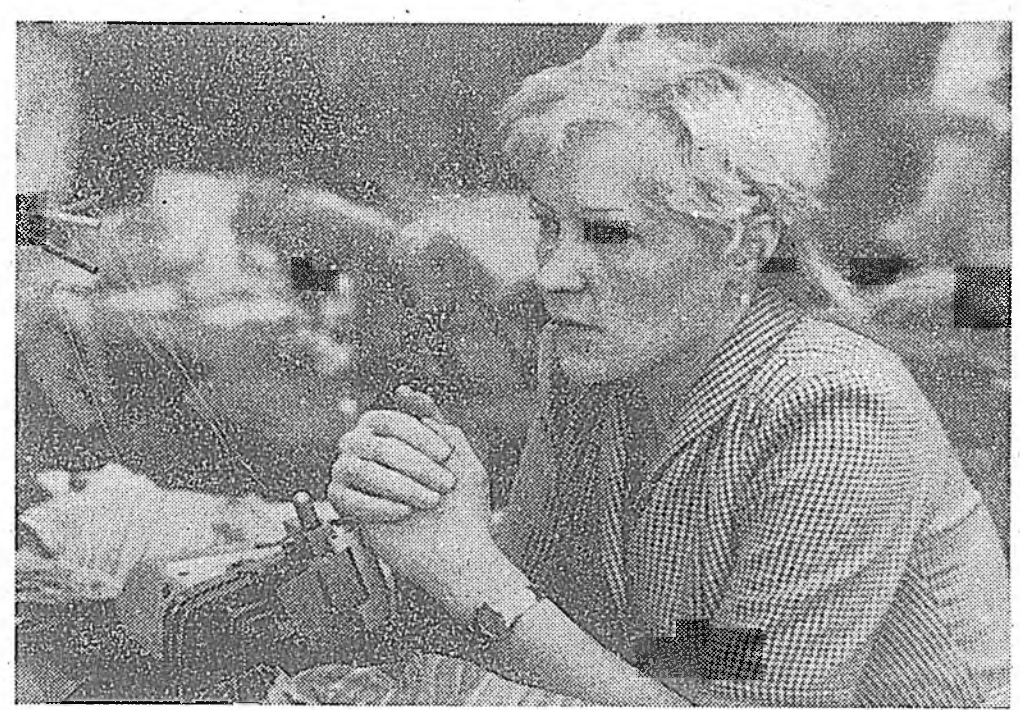

Арбан жэлэй саана Галина Федоровна оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй 1-дэхи цехтэ хүдэлжэ эхилһэн юм. Ажалдаа абьяас шуналтайгаар хандажа, түрүүшын үдэрһөө муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана. Съездын урда тээхи мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, илагшадай нэгэн болоһон. Мүнөө тэрэ Ленинскэ коммунис субботнигто эршэмтэйгээр хүдэлхөөр зоригжонхой.

Зураг дээрэ: Г. Федорова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БОГОНИХОН БОЛЗОРТО

«8 часай туршада хэгдэхэ хүдэлмэриие — 6,5 час соо» гэһэн үүсхэл шэрдэлгын цехэйхид гаргаба. Эдэнэр коммунис субботнигой үдэр габшагайгаар хүдэлжэ, 4538 килограмм трикотаж утаһа шэрдэхэ, тиигэжэ 150 түхэриг арбан хоёрдохи табан жэлэй жасада дамжуулха гэжэ шиидэе.

Гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын бусад цехүүд «улаан субботодо» абаһан уялгануудаа богонихон саг соо, һайн шанартайгаар бэелүүлхэ гэһэн энэ үүсхэлые дэмжэжэ, эртээнһээ бэлэдхэл ябуулжа байнхай. Тиигэжэ коллектив бүхыдөө — субботнигто хабаадаха 1200 хүн 105 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргажа, түсэбтэ табан жэлэй жасада 3200 түхэриг дамжуулха гэһэн шиидхэбэри абаба.

Үүсхэл гаргаһан шэрдэлгын цехэй коллектив эдэ үдэрнүүдтэ эршэ ульһаяа урданайхиһаа шангадхан ажаллана. Цехэй начальник Т. Е. Викс, хүдэлмэреэ эхинһээнь эсэс хүрэтэр хэдэг комплексно бригадануудай мастернууд Т. А. Битхеева, Е. С. Халзарунова гэгшэд үйлэдбэри эмхидхэлгэдэ, ажалдаа шэнэ сюол аргануудые хэрэглэлгэдэ онсо анхарал хандуулдаг юм Тиимэһээ эндэ ажалайнь бүтээсэ нэгэтэшье доошолдоггүй заншалтай.

Субботнигто хабаадаха 1200 хүнэй 1080-ниинь хүдэлмэриингөө газарта ажаллаха, 120-ниинь түрэл предприятияа болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ хабаадаха юм.

Т. МАЖУГА.

Улаан-Үдэ.

ССС Р-тэ ЕРЭБЭ

Совет правительствын уряалаар Швециин Премьер-Министр И. Карлссон һамгантаяа хани ёһоной албанай хэрэгээр апрелиин 14-дэ Москва ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжков һамгантаяа, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Н. В. Талызин болон бусад тусхай тушаалтад Швециин правительствын толгойлогшые, тэрэнэй һамгые аэродром дээрэ угтаһан байгаа.

(ТАСС).

«ХАБАРАЙ ТАРИЛГА-86»

«ХОЖОМДОБОЛ, ХОХИДОХОШ...»

Домог, дуунуудта ороһон урдаһаа нэлбэрхэй. Һэбхеэн уулые хойто хаяаһаань түрин түбхинэһэн «Первомайский» совхозой полинууд тэрэ наратай үдэр уурал бааян, уняар татан байхадань, арбан хоердохи табан жэлэймнай түрүүшын хабарай тарилга газаа орожо ерээ юм байна гэжэ дахин һанагдаа бэлэй. Тиигэншьэгүй яахаб, апрель һарамнай тэнгһээ үнгэрбэ бшуу. Манай ерэхын урда үдэр хоорондоо мүрысэдэг «50 лет Октября» совхозой түлөөлэгшэд эндэхи ажахын бүхы 4 отделенеэр ябажа, үрэһэ хүрэнгын, машина, техникын хабарай тарилгада хэр бэлдэгдэһые шалгаһан, шүүмжэлхы һанамжа дурадхалнуудаа оруулһан байба. Эдэ мүрнүүдые бэшэгшэдэй нэгэн тэрэ хаоалгада хабаадажа, бодото эрхэ байдалтайнь тодорхойгоор танилсаа. Сэхыень хэлэхэдэ, шалгалта хэгшэд үдхэн аад, нойтон саһанһаа боложо, хэдэн дахин харгыдаа һаатаһан, апрель һарын аашануудһаа үндэһэлэн: «Хабарнайшье абари зангаа харуулба даа»,— гэжэ гэмэрхэ баатай болобо. Харгын мүльһэн хуягаар хушаатай, хорон һалхин үлеэжэл байгаа ха юм.

Байгаалиин энэ хүйтэн абариин сэхэ нүлөөн доро Дээдэ-Хэжэнгын таряашадшье оронхой гээшэ аа гү гэһэн һэжэг шалгалтын үедэ түрөө. Юуб гэхэдэ, эндэхи механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдһээ уламжалан, бүхы орон доторнай боложо байгаа эрид хубилалтын хаһые, бүгэдэ арадай дэбжэлтые огто мэдэрээгүй шэнги байгаа бшуу.

Үнэхөөрөөшье, тарилгын хаһын газаа орожо ерээд байхада, тус совхозой 19 гэнжэтэ тракторай оройдоол 10-ниинь заһабарилагданхай. Хүсэтэ 6 «Кировецэй» гурбаниинь задагай зандаа. Тиихэдэ олонхи тракторнуудынь һүни хүдэлхэ гэрэлээр хангагдаагүй. Совхозой МТМ соо ороходомнай, тэндэ дүрбэн тракторта капитальна заһабарилга хэгдэжэ байба. Үшөө тэды шэнээн трактор Тарбагатайн заһабарилгын завод (2 тракторынь недондо ошонхой юм хаш) ябуулагданхай. Хэзээ ерэхыень МТМ-е даагша Самбу Санжиев мэдэхэгүй байшоо. Теэд энэ тушаалда һаяхана ороһон нүхэр . Санжиевай мэдээгүй һаа, ажахын ахамад инженер Мүнхэ-Булад Дондоков мэдэхэ байгаа юм гү? Асуухадамнай тодо харюу соностоогүй. Нүгөө талаһаа, Тарбагатайда заһабарилагдаһан тракторнууд бирагүй шанартай байдаг гэжэ эндэхи механизаторнууд һайн мэдэхэ байба. Нёдондо тэндэ капитальна заһабари гараһан ДТ түхэлэй нэгэ трактор оройдоол 14 час хүдэлөөд, дахинаа тиишэнь эльгээгдээ һэн.

Энэ ажахы 7661 гектар элдүүриин газартай юм. Имагтал оросһото ургамалнууд 3 510 гектар талмай дээрэ таригдаха. Харин тарилгада бэлэн болгогдоһон газарынь гэхэдэ, оройдоол 1000 гектар тойрон болодог. Юрэдөө, бүдүүлигээр багсаахада, энэ ажахыда мүнөө хабартаа 4000 шахуу гектар газар хахалха болоно бшуу!

— Теэд юугээрээ хахалха гээшэб? Хэрбээ тарилгын халуун хаһын эхилтэр бүхы гэнжэтэ ба хүсэтэ тракторнуудынь заһабарилагдаа гээшье һаамнай, нэгэ эталонно тракторта айхабтар ехэ элдүүриин хубита газар хүртэхэ болоно бшуу.

Сеялкэ, культиваторнууд заһагдаа гэжэ тоотой, зүгөөр хүсэд шалгагдаа, хүдэлгэгдэжэ үзэгдөөгүй байһаар. Ажал хүдэлмэридэ аюулгүй эрхэ байдал сахин хангаха техникэ, түхеэрэлгэ үгы шахуу.

Совхозой ахамад агроном Д. Дашиев үрэһэ хүрэнгынгөө хэр зэргэ бэлдэгдэһые айлшадтаа харуулаа. Тэдэнь яһала саг соогоо хорлогдонхой, һэбэргэгдэхэ гэжэ сэбэр агаарта, газаа гаргагданхай байба. Зүгөөр ямаршье хушалтагүй тула саһа, бороодо ороод, норожо эхилээ. Тэрээнһээ дулдыдан, шанарынь муудажа магадгүй гэһэн тобшолол хэгдээ.

Сэхыень хэлэхэдэ, юундэ иимэ эрхэ байдал тус ажахыда тохёолдохо болоо юм? Иимэ асуудалтайгаар МТМ соо хүдэлдэг хуушанай механизатор Михаил Потапович Мясниковта хандахадамнай, иимэ харюу үгэбэ:

— Инженернэ албамнай хүдэлмэреэ һуладханхай. Запас частьнууд жэлһээ жэлдэ дутална. Жэшээлхэдэ, эндэ заһабарилагдажа байһан тракторнуудай хүсэ дамжуулдаг оньһонуудынь (коробка передач) булта һаланхай. Мүнөө теэд хаанаһаа тэдэниие олохобши? Эртээнһээ бэдэрхэ, һанаагаа зобохо байгаа бшуу. Зарим наладчигууднай, жэшээлхэдэ, Г. А. Арбамов өөһэдынгөө уялгануудта харюусалгагүйгөөр хандана.

Зүб даа, хуушанай механизаторай үгэнүүдые дэмжэнгүй байхаар бэшэ. Бүхы орон соо ажалдаа шэнээр, зохёохы ёһоор хандалгын заншан тогтонижожо байхада, тиимэ байдалтай эбсэхэнь үнэхөөрөөшье бэрхэл ёһотой даа.

...Хойто үдэрынь Эдэрмэг дээгүүр гарахадамнай, һэбхеэнэй уулын мүнгэн дуулга дахинаа сайбар нойтон үүлэнүүдээр хушагдажа, сагаан хүрпээгээ сасаха хэбэртэй болоод байгаа һэн. Тиихэдэнь апрелиин энэ тогтууригүй уларил «Первомайский» совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй һанаае заһана гээшэ гэһэн һэжэг түрөө бэлэйбди. «Үшөө хүйтэн байна бшуу, хайшаа яараха юм?» гэжэ сэдьхэнэ хаш. Үнэн дээрээ тиимэ бэшэ ааб даа. «Хожомдобол, хохидохош» гү, али «Хабарай үдэр жэлые тэжээдэг» гэһэн ород таряашадай олди сэсэн һургаал үгэнүүдые яашье мартажа болохогүйл.

А. ЧИМИТОВ, «Хэжэнгын гол» газетын корреспондент.

А. ЖАЛСАНОВ, манай тусхай корр.

Хэжэнгын район.

БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ БҮТЭЭН ГАРГАЛГЫЕ БОЛЮУЛХЫН ТҮЛӨӨ

США-да ядерна тэһэлэлгэ хэһэн тушаа Совет правительствын мэдүүлгэ гаргаһантай дашарамдуулан, совет болон гадаадын журналистнуудта зорюулагдаһан пресс-конференци апрелиин 14-дэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын хэблэлэй түбтэ болобо. СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Г. М. Корниенко, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник — СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, Советскэ Союзай Маршал С. Ф. Ахромеев, СССР-эй атомай элшэ хүсые хэрэглэхэ талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. М. Петросьянц тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

Г. М. Корниенко пресс-конференциие нээхэдээ, иигэжэ хэлэбэ: Дайнай улам ургажа байгаа аюулые зайсуулан саражa, ядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие аршалан абархаһаа орёо шухала, харюусалгатай зорилго мүнөө байхагүй гэжэ совет хүтэлбэри тоолоно.

Дэлхэй дээрэхи үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтые һайн тээшэнь хубилгахые шиидэнхэй байһанаа мэдүүлжэ, Советскэ Союз буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын, тэрэниие замбуулинай дайдада гаргуулхагүйн түлөө, энэ зуун жэлэй һүүл болотор ядерна ба бусад зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гүйсэд дүүрэнээр усадхахын түлөө тэмсэхэ гээшэ гадаадымнай политикын гол зорилго болоно гэжэ тоолоно.

Амаргалан ёһоной хэмжээ ябуулгануудые наринаар сахижа бэелүүлхын тула имагтал ехэ политическэ хүсэл эрмэлзэл хэрэгтэй.

Энэ талаар һайн жэшээ харуулжа, ядерна буу зэбсэг хуряаха хэрэгтэ шухала түлхисэ үгэхые оролдон, Советскэ Союз нёдондо жэлэй август һарада зоримгой алхам хэжэ, нэгэ талаһаа бүхы ядерна тэһэлэлгэнүүдые болюулаа һэн. Энээнэй тула зохихо программа бэелүүлгээ таһалдуулһан юм.

Түрүүшээр 1985 оной һүүл болотор ядерна туршалга болюулхые зогсооһон аад, саашадаа хоёр дахин үргэлжэлүүлээ һэмди. Энэ үедэ США-гай туршалгын полигонууд дээрэ һүйдхэлтэ ядерна тэһэлэлгэнүүд хэгдэжэл байгаа.

Ядерна туршалгануудые нэгэ талаһаа болюулалга таһалгаряагүйгөөр үргэлжэлүүлэгдэхэ аргагүй юм гэжэ Советскэ Союз нэгэнтэ бэшэ үнэн сэхээр уридшалан харуулаа һэн. Энэнь манай оронной аюулгүй байдалай, манай союзнигуудай аюулгүй байдалай аша туһые хамгаалха хэрэгүүдээр тодорхойлогдоно.

Зүгөөр США-гай хүтэлбэри тэрээндэ олгогдоһон арга боломжые хэрэглэнгүй, апрелиин 10-да Невадада ядерна тэһэлэлгэ хэһэн байна. Тиигэжэ тэдэ ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсооходо арга бэелүүлхэгүйе шиидэе.

Иимэ эрхэ байдалда СССР-эй правительствын апрелиин 11-дэ абаһан мэдүүлгэ хүлеэгдээгүй ушар бэшэ байгаа бшуу. Нэгэ талаһаа али бүхы ядерна тэһэлэлгэнүүдые болюулалгаһаа арсаха гэһэн уялгаяа хэды болотор үргэлжэлүүлхэ юмбибди гэһэн асуудал манай правительствын табиһаниинь тон зүб байна.

Хэрбээ США-гай зүгһөө ядерна тэһэлэлгэнүүдые болюулха тухай хүсэл эрмэлзэлэй гаргагдаад байгаа һаань, Советскэ Союз хэдынэйшье сагта бүхы ядерна тэһэлэлгэнүүдые дахинаа болюулхаар бэлэн лэ. Эндэ Вашингтон дахинаа харюу үгэхэ ёһотой.

Ядерна туршалгануудые бүрин хүсэдөөр хорихо тухай хөөрэлдөөнүүдые хойшолуулжа байнгүй эхилхэ тухай манай дурадхал урдынхидал мэтэ США-гай правительствын анхаралда табигданхай. СССР али бүхы иимэ хөөрэлдөөнүүдые — хоёр талын, гурбан талын, олон талын — хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, хэлсээ баталхаар бэлэн лэ.

Журналистнуудай олон тоото асуудалнуудта харюунууд үгтэбэ.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVII СЪЕЗДЫН МАТЕРИАЛНУУДАЙ СУГЛААЛБАРИ

«Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVII съездын материалнууд» гэһэн суглуулбари хэблэгдэжэ гаргагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой съездэдэ хэһэн КПСС-эй Центральна Комитедэй Политическэ элидхэл, Коммунис партиин Программын шэнэ найруулга тухай, тэрэнэй Уставта оруулагдаһан хубилалтанууд тухай съездын тогтоолнууд, мүн съезд дээрэ баталагдан абтаһан эдэ документнүүдэй текстнүүд суглуулбарида оруулагданхай.

КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл тушаа съездын резолюци, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин тоосоон, мандатна комиссиин элидхэл толилогдобо. «1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальн хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжковой хэһэн элидхэл, ороной хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай партийна хуралдаанай тогтоол, съезд дээрэ баталагдан абтаһан энэ документын текст суглуулбари соо хэблэгдээ.

Ороной коммунистнуудай хуралдаан дээрэ һунгагдаһан КПСС-эй Центральна Комитедэй, КПСС-эй Центральна Шалгалтын Комиссиин бүридэлнүүд, КПСС-эй ЦК-гай Пленум тухай информационно мэдээсэл, съездын түгэсхэлдэ нүхэр М. С. Горбачевой хэлэһэн үгэ, мүн бусад материалнууд толилогдоһон байна.

Политическэ литературын хэблэл энэ суглуулбариие барлажа гаргаба.

(ТАСС).

ЭРИЛТЭ ШАНГАДХАХА

ПАРТИИНА АЖАБАЙДАЛ

[illegible]

гүй. Район соо һү һаалиин 22 ферм би. Тэдэнэй оройдоол хоёрынь бригадна подрядай гуримаар хүдэлжэ байна. Иимэ коллективүүдэй хүдэлмэриин үрэ дүнгынь̌ше һайн. Ажахынуудай болон РАПО-гой хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй энэ талаар ямаршье оролдолго гаргадаггүй байһаниинь энидэ элитээр харагдана.

Ажахы бүхэн элдэб техникээр, оньһон түхеэрэлгэнүүдээр, автомашинаар баян болоншой. Гэбэшье үйлэдбэриин энэ ехэ хүсэн бүтээсэ багатайгаар ашаглагдана. Жэшээнь, «Родина», «Путь Ленина» колхозуудай, «Одон», «Авангард» совхозуудай эталонно нэгэ трактор бүхэнэй халаан бүриин бүтээсэ оройдоол 5—6 гектар болоһон байха юм. Үшөө тиихэдэ технико хадагалалгада, техническэ талаар харууһалалгада, запасной частьнуудаар хангалгада олон дутагдалнууд ушарһаар.

Элидхэл соо районой промышленна предприятинуудай хүдэлмэри тухай тэмдэглэгдэһэн байна. Зариманиинь, илангаяа заһабарилга-барилгын эмхинүүд һанаһанда хүрэмэ бэшээр хүдэлнэ. Худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэри шүүмжэлэлдэ ороһон байна. «Забайкалец» совхозой ветфельдшер Е. С. Фетисова пле[illegible]

жээнэй барилга хэгдээгүй бшуу. Барилгын хэрэгтэ «Авангард» совхозой, «Родина» колхозой, «Агропромхимиин» районно нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд тон харюусалгагүйгөөр хандаа.

Үзэл сурталай, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри тухай элидхэлшэ, мүн үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Энэ хүдэлмэри мүнөө үе сагай эрилтэтэй холбоо багатайгаар ябуулагдана. «Искра» колхозой партбюрогой секретарь В. И. Лоскутников үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таһагай хүдэлмэри ехэ дутагдалтай гэжэ тэмдэглээ. Таһагай хүдэлмэрилэгшэд хахад жэлэй туршада энэ ажахыгаар нэгэшье дахин ябаагүй байха юм. Партиин райкомой эмхидхэлэй таһагай хүдэлмэриие һайн гэхын аргагүй. Партида шэнэ хүнүүдые абаха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ асуудалда анхарал һулаар хандуулагдана. «Эрдэм», Суулгын, Сутайн совхозуудай һаалишадай дунда нэгэшье коммунист үгы юм. Район соо хонишодой, барилгашадай дунда коммунистнууд тон үсөөн.

Дээрэ дурсагдаһан, мүн бусад дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүд дары абтаха зэргэтэй гэһэн тобшолол пленум дээрэ хэгдэбэ. Иимэ байдал саашадаа үргэлжэлбэл, КПСС-эй XXVII съездын хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ дахинаа түбэг ушаруулжа магад. Партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар ябуулагдаха эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэриин хэмжээ ябуулгануудые пленум баталаа.

Пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой секретарь Ф. В. Ходаковский хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэһэн байна.

П. МУРЗИН,
районой «Ленинэй зам» газетын редактор.

ШЭНЭЛЭЛГЫН ЗАМААР

Промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин адли тэгшээр ургажа байһан Захааминай районой социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха саг хүрэжэ ерээ гэһэн эрилтэ КПСС-эй райкомой пленум дээрэ табигдаба. Саашадаа түйлагдаха бүхы амжалтанууд имагтал КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые залан шууд бэелүүлһэнэй ашаар түйлагдаха ушартай. Энэ шанэ хараа шэглэлээр урагшаа дабшахын тула коммунистнууд өөһэдынгөө дүүргэхэ үүргые, бэелүүлхэ үялгаяа дээшэлүүлхэ, мүнөөнэй эрилтын ёһоор ажаллаха, ажаһууха, дутагдалнуудтай эрид тэмсэхэ ёһотой болоно. Энээн тухай КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь С. Л. Гатаповай хэһэн элидхэл соо, коммунистнуудай хэлэһэн үгэнүүд соо онсо тэмдэглэгдээ. Хэрэг бүтээлгын, шүүмжэлхы шэнжэтэй оршон байдалда үнгэрһэн пленум дээрэ районой ажабайдалда үзэгдэжэ байһан зарим һайн жэшээнэй хубилалтанууд харуулагдаа, шиидхэгдээгүй асуудалнуудта анхарал хандуулагдаа.

Промышленна үйлэдбэридэ бирагай хубилалтанууд болоногүй. Һүүлэй 10 жэлдэ үйлэдбэриин гол фондынууд 43,5 процентээр дээшэлбэшье, хүлеэгдэһэн ургалта түйлагдаагүй, ажалай бүтээсэ дээшэлээгүй. Жэшээнь, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат, хилээмэнэй, пивын заводууд, мяханай комбинат, оньһожоруулагдамал ой модоной ажахы болон бусад предприятинуудта ажалай бүтээсэ бирагүй байһаар. Үнгэрһэн арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб автотранспортна предприяти, харгы заһабарилга-барилгын хоёрдохи управлени, Хужирай геолого-бэдэрэлгын партии, районой барилгын управлени, Зэдын комбинадай продснаб, райпотребсоюз болон бусад дүүргээгүй.

Шэнэ барилгануудые бодхоолго һулаар ябуулагдана. Тэдэнэй шанар тон муу. Үнгэрһэн түсэбтэ табан жэлдэ һомологдоһон мүнгэ зөөриин 91 процент ашаглагдаа. Мүнөө 8 миллион түхэригэй сэнтэй барилганууд түгэсхэгдөөгүй байһаар. Байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха даабари баһал бэелүүлэгдэнэгүй. Барилгашад дуталдаһаар. Байгша оной нэгэдэхи кварталай даабариие 7 предприяти дүүргэжэ шадаагүй байна.

Арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлэй туршада промышленна продукци гаргалгые 17,6 процентээр, ажалай бүтээсые 14,2 процентээр дээшэлүүлхэ хараатай. Арадай хэрэглэмжын эд бараа гаргалга 20 процентээр ургаха байна.

Районой хүдөө ажахын гол һалбари болохо мал ажалай байдал тон муу гэжэ пленумдэ хабаадагшад, элидхэлшэ тэмдэглээ. Адууһа малай һүрэг олошоруулха, үүлтэр һайжаруулха хэрэг, ашаг үрэтэйгөөр харууһалалга мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэнэгүй. Үнгэрһэн түсэбтэ табан жэлэй туршада мяха үйлэдбэрилгэ мини 2 процент ургаа, харин һү абалга, гүрэндэ худалдалга бага болоо. 1985 ондо Харацайн, «Михайловский» совхозууд хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ талаар түсэбөө дүүргээгүй. Хамниин, Далахайн, Дүтэлүүрэй совхозууд һү, мяха, нооһо худалдаха, талаар гүрэндэ үридэ ороһон байна. Тиин район бүхыдөө 700 тонно мяха, 9 тонно нооһо гүрэндэ тушаажа шадаагүй. Эбэртэ бодо мал — 1900, хонин — 465, адуун 200 толгойгоор үсөөрөө. Гэхэ зуура шэнэ табан жэлдэ мяха абалгые 30 процентээр, һү — 4 процентээр дээшэлүүлхэ зорилго табигданхай. Малшадай байра байдал һайжаруулхын, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхын тула хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ехэ оролдолго гаргаха үялгатай. Райагропром ажахынуудай социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхахын тула зохихо хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Һургуулинуудай байшангуудай, үхибүүдэй ясли-садуудай, соёлой, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай барилга район дотор удаанаар эрхилэгдэнэ. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай хүдэлмэри урагшагүйдэнэ. Үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргалга гээгдэлдэ ороноой.

Социально-экономическа хүгжэлтын асуудалнуудые Закаменскын городской, Утаата-Далахайн сомоной болон бусад Соведүүд хангалтагүйгөөр шиидхэнэ. Районно Соведэй гүйсэдком ажахын, соёл-гэгээрэлэй асуудалнуудые зүб мүрөөр шиидхэжэ шаданагүй.

Хамниин, Далахайн совхозуудай, АТП-гэй, оньһожоруулагдамал ой модоной ажахын, «Агропромхимиин» нэгэдэлэй, госпромхозой партийна эхин организацинуудай ажал ябуулга шэнэ эрилтэдэ харюусамаар бэшэ. Зэдын комбинадай парткомой хүдэлмэридэ дутуу дундануud олон байһаар.

Партиин райком семинар болон, зүблөөнүүдые муу бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэнэ гэжэ Зэдын комбинадай [illegible]комой секретарь В. И. [illegible]зов тэмдэглээ. Мүн КПСС-эй райком, райгоргүйсэдком Закаменск хотые [illegible] түхэлтэй болгохо хэрэгт[э] дото хүдэлмэри ябуу[лна].

Дүтэлүүрэй совхозой [illegible] хын һүнэй фермые [illegible] П. Я. Цыбиков үгэ [хэлэхэ]дээ, ажахын зооветмэр[гэжэл]тэд, һаалишад һү [illegible] дээшэлүүлхэ гэһэн [illegible] рингөө уялгые март[аа] жэ шүүмжэлээ. Ферм[эдэ] үүлтэрэй үнеэд үсөө[[illegible]] риин мяхалиг үүлт[эр] олошорно. Тиигэжэ һү[н] урагшагүйдэнэ гээшэ. [illegible] оньһожоруулха, ма[illegible] ажалые хүнгэдхэхэ хү[illegible] мартагданхай. Гэбэш[ье] рүү һаалишад Х. Д. Д[illegible], ва, В. Д. Жигжитова, Дугарова болон бусад[[illegible]] соогоо шалгарһаар. [illegible]даа фермээрээ үнеэн[эй] һөө 2000 килограммаа[р] шэ һү һааха зорилго [таби]данхай.

Һургуулиин рефор[ма] лүүлгэ хадаа харю[усалга] ехэтэй хэрэг мүн. Һур[illegible] хүмүүжүүлгын талаар [illegible] тэды хубилалта хэгдэ[ээ]гүй бэшье тэрэнь үшөөл [illegible] нэй эрилтэдэ хүрэнэгү[й]. [Һур]гуулинуудай хүтэлбэри[[illegible]] олоор һэлгэгдэнэ, багш[[illegible]] мунистнуудай үүргэ [illegible]на. Олонхи промыш[ленна] предприятинуудай, сов[хоз]дай хүтэлбэрилэгшэд [һур]гуулида туһалха, ре[форма] бэелүүлгэдэ хабаад[аха] үялгаяа мартанхай гэжэ гүйсэдкомой арадай [illegible] лэй таһагые даагша О. [illegible] түсва тэмдэглээ.

Пленумэй хүдэлмэр[идэ ха]баадаһан КПСС-эй об[комой] секретарь Л. В. Потап[ов дэл]гэрэнгы үгэ хэлээ.

Ш. БАКШЕ[ЕВ],
манай кор[р].

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ҮҮРГЭНЬ ДЭЭШЭЛЭЭ

СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлэн ороохо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай ургаса эрид шууд дээшэлүүлхэ, эдеэ хоолой продуктнуудаар болон хүдөө ажахын түүхэй эдээр оронoo найдамтайгаар хангаха, хурдадхалгын замаар дабшаха гол зорилгонууд КПСС-эй XXVII съезд дээрэ тодорхойлогдоо. Тиимэһээ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, илангаяа колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай, коммунист бүхэнэй бэелүүлхэ үүргэ, харюусалга улам дээшэлээ. Һүүлэй хэдэн жэлдэ ажалай журам сахиһанай, мэргэжэлтэдээр гүйсэд хангагдаһанай, социальна хүгжэлтын талаар ажалшадта зохид эрхэ байдал тогтооһоной ашаар эрид хубилалта түйлэһэн, һүүлэй үедэ һү, мяха гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргэдэг болоһон Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд XII табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлдэ һайн үрэ дүн түйлаха эрмэлзэлтэй дабшана. Тус колхозой партийна бюрогой секретарь В. Н. АЮРЗАНАЕВТАЙ манай корреспондент Б. Дымбрылова уулзажа хөөрэлдэбэ.

— Владимир Намсараевич, түрэл партиингаа түүхэтэ съездын шиидхэбэринүүдээр зэбсэглэжэ, колхозойтнай ажалшад хэр зэргэ хүдэлжэ байнаб? Түрүүшын квартал дүүрээ ха юм.

— Ехэ гүнзэгы удха шанартай съезд болоо. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ ехэ харюусалга даалгагдаа гэшэ. Гүрэндэ һү худалдаха байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбөө дүүргээбди. Энэ хугасаа соо колхозой һаалишад үнеэн бүриһөө 419 килограмм һү һааха түсэбтэй аад, 517 килограммда хүргөө. 2,5 мянгатанай зэргэдэ гараһан һаалишад Дулма Шойдоковна Дылыкова, Цырендулма Бадараевна Нимаева, Валентина Ринчиновна Дабаева гэгшэд амжалтаяа улам арьбадхан, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудаа дүүргэн, ажалай жэшээ харуулан ажаллаа. Түл абалгын урда тээ ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа: хонидой байранууд заһабарилагдаа, хушалтануудынь һэлгэгдээ, бусад ажал хэгдээ. Дардынкул, Эрье гэһэн газарнуудта хонишодой шэнэ байранууд баригдаа, Хамтадаа эхэ хонидой 5 отарада 2093 хурьга абаха гэһэн түсэбнай дүүргэгдэхэнь.

— Анхандаа алишье талаараа түрүү ажахынуудһаа гээгдэдэг, абаһан уялгануудаа бэелүүлдэггүй ажахынтнай мүнөө үедэ түйлажа эхилһэн амжалта хаанаһаа үндэһэтэйб?

— Мүнөө үедэ хүнэй оюун бэлиг шадабари гүйсэдөөр хэрэглэлгэ, хүн бүхэнэй бэелүүлхэ үүргэ, харюусалга тухай хэлсэнэбди. Энэ тон зүб гэжэ һананаб. Энээн тухай тээмэндэ үнгэргэгдэһэн партиин съезд дээрэшье хэлсэгдээ һэн. Бидэ нэн түрүүн кадрнуудтай, тэрэ тоодо мэргэжэлтэдтэй ябуулдаг хүдэлмэриеэ гуримшуулаабди. Жэшээлхэдэ, анхандаа хонин ажалда элдэб тээһээ ерэһэн, тусхай дүй дүршэлгүй хүнүүд хүдэлдэг байгаа. Харин мүнөө бидэ нютагайнгаа хүнүүдые һурганабди, мэргэжүүлнэбди. Хонишод — Иванов, залуу хүбүүн Ринчинов болон бусад яһала һайн ажаллана. Тиихэдэ хонишодой дунда партиин гэшүүд олошороо. Урдань хонишод соо нэгэл коммунист байһан һаа, мүнөө 5 хүн болоо. Партиин гэшүүн Буянта Гомбоевич Тушинов харюусалга ехэтэйгээр ажалдаа хандана. Тиимэһээ кадрнуудай партийна ургалтада ехэ анхаралаа хандуулнабди. Ажалай амжалтада энэ хүдэлмэриин ехэ нүлөө үзүүлхэ байһаниинь эли байна. Тиихэдэ ямаршье ажалда журам, гурим сахихада, һайн үрэ дүн түйлагдадаг гэшэ. Энэ талаар һаалишадшье, [illegible]

гаргаһан хүдэлмэриингээ уялгые дууһан хүсэлдүүлхэ, бэелүүлхэ гэжэ оролдодог болонхой. Тиихэдэ ажалшадта социально-соёлой, ажаһуудалай талаар зохихо эрхэ байдал тогтоохо тухай партиин XXVII съезд дээрэ тон зүбөөр заагданхай. Энэ талаар манай колхоздо худалдаа наймаанай түб, номой магазин, столово, 8 жэлэй һургуули, хүүгэдэй саад баригдаба. Спортын мастерта кандидат Гуро Цэдашиев, Этигэл Эрдынеев гэгшэд нютагтаа физкультурна хүдэлмэри эдэбхижүүлхэ хэрэгтэ оролдолго гаргана. «Экономикын болон соёлой үдэрнүүдтэ» хабаадажа, манай колхозой уран һайханай коллектив нэгэдэхи һуури эзэлхэдэнь баясаабди.

— Владимир Намсараевич, ерээдүйн түсэбүүд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухайгаа хөөрэжэ үгыт!

— Партиин түүхэтэ съезд дээрэ хурдадхалгын замаар дабшаха, ажалдаа түрүү технологи, дүй дүршэл хэрэглэхэ талаар ехэ эрилтэнүүд табигданхай. Энэ талаар шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон даа. Һү һаалиин фермын байра нёдондоһоо баригдажа эхилээ һэн. Колхозоймнай бусадшье барилгануудта, тус фермэдэ элдэб материалнууд дуталдана, барилгын түрүү технологи хэрэглэгдэнэгүй. Ажахымнай хонишодоор хүсэд хангагданхай, зүгөөр һаалишад дуталдаһаар.

Тиихэдэ мүнөө хаа хаанагүй соёлой-спортивна комплексын хүдэлмэриие һайжаруулха, хүнүүдые, илангаяа хүүгэдые дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ талаар партиин Программын шэнэ найруулга соо ехэ эрилтэнүүд табигданхай. Тиимэһээ үзэл сурталай-политическэ, соёлой болон олоной дунда физкультурна хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ саашадаа анхаралаа хандуулхабди. Тусхай мэргэжэлтэй уран һайханай хүтэлбэрилэгшэгүй һэн тула ехэ ядалдадагбди.

Малшадта, хонишодто ажалай болон амаралтын тааруу зохид байдал тогтоохо, тодорхойлбол, туғалай шэнэ байра, хонишодой байшан (холодильнигһаа эхилээд бухы хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай) бариха хүсэлтэйбди. XI табан жэл соо хонидой нэгэшье байра ашаглагдаагүй юм. Тиимэһээ олон байранууд заһабарилагдаха, шэнээр баригдаха, үйлсэнүүдээ болбосон түхэлтэй болгохо, энэ хэрэгтэ залуушуулые хабаадуулха зэргэтэйбди. Саашадаа абаһан социалис уялгануудаа зайтагүй дүүргэн, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө [illegible]

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

СЭДЬХЭЛЭЙ ТАТАСА

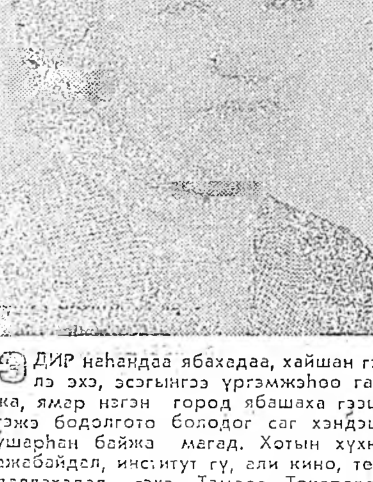

ЭДИР наһандаа ябахадаа, хайшан гээд лэ эхэ, эсэгынгээ үргэмжэһөө гаража, ямар нэгэн город ябашаха гээшэб гэжэ бодолгото болодог саг хэндэшье ушарһан байжа магад. Хотын хүхюун ажабайдал, институт гү, али кино, театр деллахадал гэхэ. Тамара Токаревагай толгойе иимэ бодол эзэлһэн лэ хаш. Дунда һургуули дүүргэһэн тухай үнэмшэлгэтэй болоһон сасуугаа сэхэ город ошоһон юм. Наймаалагша болобо. Хүдэлмэринь сэдьхэлыень яһала ханааханшье. Тээд сагай үнгэрэн ошохо тума нютагаа һанадаг, долгёор миралзатаһан Байгалай эрье нюдэндэнь үзэгдөөд һалаха юм бэшэ...

Тэрэ Баргажанай хойто бэедэхи загаһашадай урданай нэгэ һууринда түрэһэн, хүмүүжэһэн басаган. Нютагайнгаа үхибүүдтэй хамта Байгалай уһан соо бэеынгэ хүхэльбэ болотор үдэрөө үнгэргэхэ, загаһашье хахуулидаад туршаха, Түүдэбшэ соробхилхо. Иимэ үзэгдэлнүүд мартагдаха аал?

Нэгэтэ амаралтада гараад, Тамара гэртээ хариба.

— Һөөргөө бусаха дурамни үгыл даа. Эндээ байхам. Загаһанай комбинадта ошоо һаамни, хүдэлмэри олдохол байха.

Эдэмнай арбан табан жэлэй саада тээ Тамарын гэртэхиндээ хэлэһэн үгэнүүд.

— Компрессорнэ цехтэ хүдэлмэри бии. Һурагшаар абахабди. Гайтайхан байха. Түрүүн заабари абахаш. Яахабши?

— Хүдэлжэ һурахаб. Намда мэргэжэл хэрэгтэй, — гэжэ Тамара басаган харюусаа һэн.

Мүнөө болоходо Тамара Герасимовна энэ цехэй ветеран гэһэн солотой хүдэлжэ ябана. Тэрэнэй удаа С. А. Сметанина, А. Н. Фролова, Н. Г. Пронина гэгшэд энэ цехтэ хүдэлжэ эхилээ һэн. В. Л. Толстихина эндэ бүри һаянай. Үнэхөөроошье, тус цехэй хүдэлмэри нилээд хүндэ, харюусалганьшье ехэ.

Загаһа барилгын сагай эхилхын урда тээ цехээ жэншэдгүйгөөр бэлдэхэ шухала. Мүнөө тэндэ заһабарилга хэгдэжэ байна. Харин олон янзын хүдэлмэридэ мэргэжэһэн Тамара Герасимовна мүнөө Консервын цехтэ ажаллана.

— Бэрхэл хүдэлмэришэндаа. Областной партийна XXXIII конференциин делегадаар һунгагдаһан байгаа. Тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаад ерээ. Областной партийна организациин шалгалтын комиссиин гэшүүн болохо ехэ этигэл найдабарида хүртэбэ, — гэжэ партбюрогой секретарь Г. Г. Дергачев манда хэлэбэ.

Загаһанай комбинадта дүтэшэг оршодог хоёр дабхар байрын гэртэ, гурбан комнатотой квартирада Тамара Герасимовна ажаһуудаг юм. Тэрэнэй ажабайдалые, намтарые гэршэлһэн документнүүдыень һонирхон уншанабди.

— Минии наһанда мартахагүй ушар гэхэдэ, намайе КПСС-эй гэшүүндэ абалга юумэл даа. Нилээд бодолгото болоһон саг гээшэ. Партиин гэшүүн ябажа шадаха хүн гээшэ гүб гэһэн бодол толгойһоош хадуурхагүй. Консервын баанхануудые хэдэг цехэй ахалагша мастер Л. И. Шадурскаяда һанал бодолоо хөөрэбэб. Тиихэдэмни «Ши партида орыш. Бидэшье түрүүшээр баһал түдэгэсэһэн бэлэйбди. Би шамдаа рекомендаци үгэхэлби» гээ агша һэн.

Тэрэ үедэ комбинадай партбюрогой секретаряар хүдэлжэ ябаһан В. В. Шагдурова Токаревада рекомендаци үгөө. Мүнөө тэрэ КПСС-эй Баргажанай райкомой секретаряар дэбжүүлэгдэнхэй. Станочница Г. И. Чашина партида абахыень зуурашалга бэшэбэ.

Баргажанай-Адагай загаһанай комбинат үнгэрһэн табан жэлэй туршада эрхим үрэ дүн түйлаа һэн гэжэ эндэ тэмдэглэе. 1985 ондо экономическа туршалгын шэнэ гуримаар энэ коллектив хүдэлөө. Гаргадаг продукциинь ассортимент олошороһон байна. Республикынгаа хүн зоной «хүндэлдэг» зүйлнүүдые ехээр гаргахые оролдоно. Тиигэжэ үйлэдбэрилһэн продукцияа ондоо тээшэнь, холын газар руу абаашаха гэжэ сагаа хиидэ хосоргохоёо болёо. Продукциин өөрынь үнэ сэн нилээд хямдаржа, гүйсэтэй болоһон байха юм. Энэмай экономическа туршалгын гурим нэбтэрүүлжэ эхилһэнэй үрэ дүн мүн.

...Тамара Герасимовна үглөөгүүр эртэлжэ, комбинат тээшээ алхалба. Проходной соо суугаа хүдэлдэг эхэнэртэй уулзашаба.

— Шинии шэг баярлаһан шэнжэтэйл, — гэжэ тэрэнь асууба.

— Баярлангүй яахабиб. Энээниие уншa! — гээд ябууд дундаа томо конверт нүхэртөө һарбайна.

«Танай хүбүүнэй уялгата албаяа мүнөө дүүргэжэ байһан соединениин командовани, политическэ отдел манай Эхэ орондо үнэн сэхэ сэбэр сэдьхэлтэйгээр хүбүүгээ хүмүүжүүлһэнэйтнай түлөө танда гүнзэгы баясхалан хүргэнэ.

Албата уялгаяа дүүргэхэ, сэрэгэй журамые сахиха талаараа саашадаа танай хүбүүнэй ульгэр жэшээ харуулха байһандань бидэ этигэнэбди» — гэһэн саарһан дээрэ бэшээтэй үгэнүүдые уншаһан тэрэ нүхэр эхэнэрынь:

— Шинии Алёша ямаршье бэрхэб даа. Амаралтада табигдажа, гэртээ айлшаар ерэжэш магад», — гээ һэн.

— Нүхэр, Светынгээ түлөө ямар ехээр омогорхоо гээшэбиб. Тэрэмни хоёрдохи четвертьеэ «эрхим» сэгнэлтэнүүдтэйгээр дүүргэжэрхибэл, — гэжэ Тамара Герасимовна тэрээндээ хэлэбэ.

Комбинадай хүдэлмэри нэгэл жэгдээр ябана. Консервын цех соохи ажалай амисхал бүришье «хөөрэнги». Хүдэлмэришэд загаһа арилгана, шарана. Транспортер загаһа асаржал байха юм. Түмэр баанха хэдэг цех соо станогуудай нээрхэ, «түс-няс» гэхэнь соностоно. Тамара Герасимовнагай үдэр бүхэндэ хэдэг ажалынь эхилбэ ха юм.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай штатнабэшэ корр.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Г. Токарева.
Авторай фото.
Баргажанай район.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 116 жэлэй ойн хүнд[э]... доторнай үнгэргэгдэхэ коммунис субботнигто бэ[лэдхэл] со үе сагта үнгэрнэ. Оронoй социально-экономи[ческа хүг]жэлтые хурдадхаха талаар КПСС-эй XXVII съездын абаһан хараа шугам ажалша коллективүүдтэ [illegible] үгтагдаба.

Ажалдаа коммунис ёһоор, үшар ёһо мэдэнгэр [illegible] байһанаа совет хүнүүд субботнигой үдэр элир[хэй]руулха бшуу. Габшагай ажалай вахтада тэдэн[эй] [illegible]шан гэжэ бэлдэжэ байһан тухай ТАСС-ай корреспон[дент]... мэдээсэнэ.

Коммунис субботнигые угтуу[лан]

ЭРМЭЛЗЭЛ ТҮГЭСӨӨ[[illegible]]

МОСКВА. Апрелиин 19-дэ инженерэй һуудаг столой дэргэдэ бэшэ, харин цехүүдтэ хүдэлхэ гэжэ Москвагай «Станколит» заводой ахамад конструкторай, ахамад технологой, ахамад металлургын таһагуудай хүдэлмэрилэгшэд шиидээ юм.

Харин табадахи цехтэ хоёр шэнэ автомат лини продукци үгэхэ юм. Заводой инженернүүд тэдэниие хабсаргаһан.

Субботнигой үдэр «Станколит» заводой коллектив табан жэлэй жасада 18 мянган түхэриг оруулхые хараалaнхай.

ЛИПЕЦК. Апрелиин 19-дэ Новолипецкэ металлургическа комбинадта булад үйлэдбэрилгын ерээдүйн цехэй барилгын талмай дээрэ бүхы хүдэлмэришэд хүдэлхэ юм. Энэ үдэр прокатна станай узелнууд болон оньһон түхеэрэлгэнүүд туршагдаха. Термическэ аргаар түмэр болбосоруулха агрегадай пеэшэн хатаалганда табигдаха. Бусад олон тоото хойшолуулагдашагүй хэрэгүүд бүтээгдэхээр хараалагдана.

Эгээл харюусалгатай участогуудые толгойлхо гээд коммунистнуудта даалгагдаа. Партийно-комсомолой саг зуурын хэдэн аргаар бүлэгүүд барилгын талмай дээрэ байгуулагданхай.

Шэнэ цехэй ашаглалгада оруулагдахада арадай ажахыда эндэһээ 480 мянган тонно эрхим шанартай булад жэл бүри эльгээгдэдэг б[олохо].

НОВГОРОД. В. И. [Ленинэй] түрэһөөр 116 жэлэй [ойдо зо]рюулагдаһан коммун[ис суб]ботнигто эндэхи «[illegible]» гэһэн нэгэдэлэй хү[дэлмэри]шэд эдэбхитэй бэлэ[д]лэнхэй.

Порошково металл[illegible] лон металл гамнал[гын] технологи үргэнөөр [illegible] апрелиин 19 болотор [illegible] шахуу тонно хара [illegible] металл, мянгаад түх[эри]мическэ материал [illegible] түсэблэнэ. Ажалай [illegible] үдэр алмагдаһан м[illegible] магнитопровод, гэрэй [illegible] нитофон болон р[illegible] тронно бусад аппар[illegible] тээгдэхэ юм.

НОВОСИБИРСК. [illegible] плазменна технологи[illegible] нернэ түбэй барилга[illegible] ла шата эхилэнхэй. Т[illegible] ектээр баригдажа бай[illegible] пус соо түхеэр[illegible] хабсаргажа эхилэнхэ[й].

СССР-эй Наукануу[дай Акаде]миин Сибириин о[тделениин] лабораторинуудта з[illegible] тээгдэһэн металл бү[illegible] хо ба хамгаалха аш[illegible] түхеэрэлгэнүүд энд[illegible] дохо юм.

Теплофизикын [illegible] «Энергохиммаш» гэһ[эн констр]укторска бюродо, м[illegible] сад һалбаринуудта [illegible] гой үдэр түхеэр[illegible] хабсаргалгада хабаад[illegible] гэжэлтэдэй бригада[illegible] ридхэгдэнхэй.

МЭРГЭЖЭЛТЭНЭЙ ЗҮБШӨӨЛ

ВИТАМИН ЮУГЭЭРЭЭ ТУҺАТАЙБ?

«Мал болон шубуудые харууһалха, томо болгохо, шахан таргалуулха хүдэлмэриие гуримтай һайнаар эмхидхэхэ, энэ талаар ажахынууд соохи, ажахынууд хоорондын мэргэжэлые улам хүгжөөхэ, мяха, һү болон бусад продукци үйлэдбэрилхэ ашаг үрэ ехэтэй онол аргануудые, шэнэ түхэлэй таһалгаряагүй хүдэлдэг технологи нэбтэрүүлхэ» гэжэ 1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд соо бэшэгдэнхэй. Энэ эрилтэнүүдыень гүйсэд бэелүүлхын тула республикымнай колхоз, совхозууд адууһа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ болоно.

Мүнөө үедэ малай ашаг шэмые нэмэхын тула нэн түрүүлэн шэмэ шанартай, витаминаар элбэг тэжээл ехээр бэлэдхэжэ абаха эрилтэ табигдана. Ушарынь хадаа адууһа мал витаминаар дутамаг тэжээлээр хооллуулагдахадаа, ашаг шэмээ доошолуулхаһаа гадна, үбшэ хабшанда нэрбэгдэжэ, гарза хоролтодо ородог ха юм.

Эрхим шанартай тэжээлдэ витамин заабол элбэг байдаг. Тэжээл бэлэдхэхэ үедөө витаминуудыень шадаал һаа, доошолуулхагүйе оролдохо хэрэгтэй.

Хори гаран зүйлэй витамин бии юм. Эдэ витаминуудые гол түлэб хоёр бүлэг болгожо хубаарилдаг. Нэгэдэхи бүлэгтэ тоһо, өөхэн соо хайладаг А, Д, Е витаминууд ороно. Хоёрдохи бүлэгэй витаминууд С, B_{12}, B_1, B_2, B_3, PP холин уһан соо хайлана. Түрүүшын бүлэгэй витаминууд малай бэе махабадта шухала хэрэгтэй байдаг. Хоёрдохи бүлэгэй витаминууд тэжээл соонь байха ёһотой юм.

А витамин [ретинол, аксерофтол] һайн шанартайгаар бэлэдхэгдэһэн тэжээл соо бии. Энэ витаминай дуталдахада мал доройтодог, нюдэниинь үбдэдэг.

Загаһанай тоһон, үндэгэнэй шара соо А витамин элбэг байдаг, мүн ногооной гурил, буурсагтай ногоон, морковь, тыквэ каротинаар баян юм.

Д витамин [кальциферол] кальци фосфор хоёрой тэнсүүрие тааруулдаг байна. Д витаминай дуталдахада, залуу малай хүлэйнь яһан үбдэдэг, хүгшэрһэн малай яһан зөөлэрдэг (остеомолит).

Е витамин [токоферол] каротинай бэедэ шэнгэсые һайжаруулдаг. Тус витаминай багадахада, малай мэдэрэл муудажа, дистрофи үбшэн һүжэрдэг (зүрхэнэй сохисо удаарна).

Ургамалай үрэһэн, эрхим шанартай ногоон тэжээл болон силос соо Е витамин ехэ байдаг. Сабшагдаһан ногоо наран доро үни удаан байлгажа хатаахада, мүн хадагалхада энэ витамин бага болодог.

С витамин [аскорбинова кислота] бэеын клеткэнүүдтэ туһатай. Иимэ витаминаар дутаһан малай мүйлэһээ шуһан гаража, шүдэниинь хүдэлдэг, бэеынь хүгжэлтэдэ муугаар нүлөөлдэг, аноми үбшэн эхилдэг. Энэ витамин ногоон ургамалнуудта элбэг юм.

B_{12} витамин [цианокобаламин] ургамалнуудай белогуудые малай бэедэ түргэн шэнгээдэг, илангаяа залуу мал түргэн томо боложо тобиржодог. Гахай болон тахяагай эдихэ хоолдо тэрэниие заатагүй нэмэхэ хэрэгтэй юм. Үхэр мал болон хонидой тэжээлдэ кобальт нэмэхэдэ B_{12} витаминаар хангагдасань һайн болодог.

Энэ витаминай дуталдахада, гахайнууд доройтожо, түргэн томо болодоггүй, гэдэһэ доторойн үбшэндэ нэрбэгдэжэ, бөөрэнь үбдэдэг, хойто хүлэйнь шүрбэһэн таталдадаг. Инкубацида дарагдаһан үндэгэн соохи дальбараа һүүлшынгээ неделидэ хосордог, тахяагай үндэгэлхэнь үсөөрдэг байна.

B_1 витамин [тиамин] углеводуудай тэнсүүридэ, мэдэрэлдэ болон зүрхэ һудалай сохисодо һайнаар нүлөөлдэг. Тиаминай дутахада хүлэйнь үе мүсын хүдэлсэ, ябадал муудажа, полиневрит үбшэн эхилдэг. Таряа талханай зүйлдэ, эһээбэри соо энэ витамин элбэг юм.

B_2 витамин [рибофлавин] малай бэедэ тон туһатай. ферментнүүдэй бүридэлдэ ородог, нюдэнэй хараае һайн болгожо, гемоглобин бии болгодог. Энэ витаминай дутахада малай ашаг шүмэ доошолдог, залуу мал һайнаар түлжэнгүй доройтодог. Эмэ гахайнууд ототой болобошье, ороондо ородоггүй, поршоонхонуудынь гэдэһэн соогоо үхэһэн байдаг. Тахяагай болон нугаһанай дальбараанууд дорой бэетэй болоһондоо түргэн гарзална.

Эһээбэри, загаһанай болон ногооной гурил, залаата ургамалнуудай буурсаг соо рибофлавин элбэг юм.

B_3 (пантотеновэ кислота) малай бэе соохи бодосуудай тэнсүүридэ шухала үүргэ дүүргэдэг А гэжэ коферментын бүридэлдэ ороно. Тэжээлээ автоклав соо муугаар хадагалжа, муу шанартайгаар буйлуулхада мал иимэ витаминаар дуталдажа, ехэ хохидол ушаруулна. Тусхайлбал, малай шэгнүүр багаар нэмэнэ, дальбараануудай дэгжэхэнь бирагүй байдаг.

Тус витамин эһээбэри, шэниисын гурилай һагшадаһан буурсагта ургамалнуудта элбэг.

PP витамин (никотиновэ кислота) хото, хоолойн шүүһэ бии болгодог. Тэжээлдэнь триптофан гэжэ аминокислотагай элбэг һаа, гахай болон шубуудта энэ витамин нэмэжэ үгэлтэгүй. Гахайнуудые кукурузын оороһоор саг үргэлжэ эдеэлүүлхэдэ (пеллагра үбшэн) арһаниинь шэрүүбтэр боложо дарсайдаг байха юм.

Эһээбэри, ешмээнэй болон шэниисын ороохондо, ногооной, мяханай болон загаһанай гурил соо никотиновэ кислота ехэ байдаг.

Холин малай бэе соох[и] [illegible] өөхэнэй ургалтада сэхэ [illegible]дэг. Холинаар дуталдаһа[н] [illegible]шоонхонууд түргэн тоб[иржо]доггүй. Тахяанууд үндэгэ[лхэеэ] болижо, дальбарааннууд[ай] мүсэнь муудадаг. Холин [illegible]гай, соеын шпрот, за[illegible] болон мяханай гурил, [illegible] обөөс, мүн ешмээнэй о[illegible] холинаар баян.

Тэжээлэй рацион соо [вита]минуудай тэнсүүрие [illegible]хада, адууһа малай аш[аг] [шэ]мыень дээшэлүүлхэ арга[тай бол]дог.

Зоотехник ветврач хоё[р ма]лай тэжээлдэ ямар [illegible] нэмэхэ нормо тодорууль[ха ёһо]той.

Хойто Зүгэй болон Сиб[ириин] эрхэ байдалда витамину[[illegible]] малай тэжээлэй рацион[до] [нэ]мэхэдэ ехэ туһатай, А[illegible] витаминуудые малай тэж[ээлдэ] таһалгаряагүй нэмэжэ [[illegible]]да үнеэдэй бэе найжа[[illegible]] шэмэнь дээшэлдэг, мүн [illegible] һа малай гарза усадх[[illegible]] байна.

Ю. ТАРН[illegible],
Буряадай хүдөө аж[ахын] институдай кафедрые [illegible] профе[ссор].

...АЙ ГҮЙДЭЛДЭ АХИГДАНГҮЙ...

...дай репертуарнуудай политическэ нарижуулан һайжа... республиканскэ зүблөөн һаяхан Буряадай обкомой Политическэ гэгээрэлэй бай-... соо үнгэрөө. Партиин обкомой, республи-... министерствын, зохёохы ажалтанай холбоо-... тус зүблөөндэ хабаадаба.

[illegible] ...оршон бай-... зэргэтэй. Съез-... соо хэгдэ-... хараалаг-... бүхы со-... тэрэ тоодо те-... искусствын ажал ... саашанхи хүдэл-... тодорхойлхо ... зүблөөн дээрэ ... соо, тэрэнииe ... хүнүүдэй үгэ-... онсолон заагда-... һайханай бүхы ... харюусамаар, гүн ... репертуарта ... театрнууд-... түсэблэлгэ ... энэ талаар гол ... харюусалгые ... гэшэ үе сагай ... Эдэ бүгэдые ... тула юу хэхэ ... асуудалда рес-... соёлой министр ... зүблөөн ... элидхэл дүүрэн ... байна.

... табан жэл соо ... театрнуудта ... табигдахаар түсэб-... 120 шэнэ зүжэг ... Оперо болон бале-... театрта М. ... «Борис Годунов», ... «Евгений Оне-... Рубинштейнэй «Де-... классическа ... совет авторнуудай ... — А. Холмино-... трагеди», ... «Оршолон зам-... нютагай ком-... бүтээлнүүдһээ, ... «Үхэлһөө хү-... Андреевэй «Поэдэй ... бусад табигдаа. ... соо Буряад дра-... театрай сце-... табигдаһан Ч. Айт-... тараалан», А. ... «Юрын сэрэгшэд», ... «Эхын үүргэ», ... театрай сценэ дээрэ мүндэлһэн «Шэнэ сагай шэнжэ» (И. Калашниковай «Разрыв-трава» гэһэн романай удхаар найруулагдаһан), В. Мишиповэй «Алтан баян хүбшэдэ», А. Островскиин «Хожомдоһон дуран» гэхэ мэтэ зүжэгүүд олонийтын үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө гэжэ элидхэл соо тэмдэглэгдээ. Түрэл партиингаа XXVII съездэдэ зорюулан, театрнууд зүжэгүүд бэлдээ, тэдэнэй дунда Гүрэнэй ород драматическа театрай табиһан «Кремлин курантнуудые» (Н. Погодинай суута трилогиин удхаар найруулһан зүжэг), тиихэдэ оперо болон баледэй театрта табигдаһан Г. Банщиковай «Комиссарые» тэмдэглэхээр. Гэхэтэй хамта, искусствын ямаршье нээлтэ болоогүй, гүн удхагүй, уран найруулгынгаа талаар һула зүжэгүүд репертуарта олоор абтаа, сценэ дээрэ удаан ажамидарха аргагүй болоһон тэдэ юрэл мүнгэнэй, коллективэй хүсэл оролдолгын дэмы гаргаша болоод орхигдоно гэжэ элидхэлшэ сэхэ зааһан байна. Агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа табигдаһан Ч. Двоскиной «Этигэл, Илалта, Инаг дуран» (оперо болон баледэй театр), В. Кондратьевай «Шархатаад ерэбэ» (ГРДТ), Д. Дылгыровэй «Амиды байхые захирнаб» (А. Балбуровай, Д. Хилтухинай адли нэрэтэй туужын удхаар зүжэг найруулга, ГБАТД) гэхэ мэтын зүжэгүүдэй уран найруулгынгаа талаар бирагүй байһанинь илангаяа харамтай. Гүрэнэй буряад драмын академическа театрай коллектив ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр Ц. Шагжиннай куевай «Сэлмэжэ, Сэнжэ байдаг тэнгэри» гэһэн хүсэд болбосороогүй зүжэгые партиин съездэдэ зорюулаа... Үе сагай үндэһэн шухала асуудалнуудые, мүнөөнэй үеын геройн образые тодоор гаргаһан пьесын театрайхидта үгы байһан дээрэһээ иимэ юумэн болоно гэжэ элидхэлшэ шүүмжэлбэ. Юрэнхыдөө драматическа театрнуудай репертуарта совет драматургнуудай зохёолнууд наринаар шэлэгдэжэ абтанагүй, классическа, мүн хари ороной авторнуудай бүтээлнүүд тон үсөөн табигдана гэжэ элидхэлэй соо хэлэгдэбэ. [illegible]

Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй театрай репертуарые бүридхүүлгын асуудалаар дутагдалнууд баһал олон гэжэ тэмдэглэгдэбэ. [illegible] «Тоска», «Чио-Чио-Сан» мэтын бүхэдэлхэйн оперно классикын бүтээлнүүдтэ хоёрдохи, гурбадахияа хандаха зуураа, [illegible] Р. Вагнер, А. Дворжак, Б. Сметана мэтын олон авторнуудта ямаршье хандажа үзөөдүй байна. Мүнөө үеын зохёолнуудай, нютагай композиторнуудай бүтээлнүүдэй репертуарта абтахань ехэл хомор гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. [illegible]

[illegible]

Драматическа театрнуудай сценэ дээрэ классическа бүтээлнүүд ехэ үсөөн табигдадаг, хаа-яахан бии болоходоошье, искусствын үндэр хэмжээндэ хүрэдэггүй тухай искусство шэнжэлэлгын эрдэмэй доктор В. Ц. Найдакова зүблөөн дээрэ хэлээ. [illegible]

[illegible] зүжэгүүд хайшан гэжэ бии болоноб, һайн бүтээлнүүдээ театрнууд юундэ эрхим хэмжээндэ абажа шадахагүйб [illegible]

Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй театрта репертуарые бүридхүүлгын асуудалаар [illegible]

Репертуарые бүридхүүлхэ үедэ зохёохы коллективэй уран шадабарин хэмжээн харгалзан абтанагүй, харагшадай эрилтэнүүд мүртэй анхарагданагүй гэжэ [illegible] В. П. Мүрүевэ [illegible]

Драматургнуудай сэг үргэлжын һуралсал эрхилхэ, тэдэнэй ашаа туһатай семинарнуудта ябуулха тухай нютагай драматург Д. Дылгыровэй [illegible] Театрнууд репертуараа бүридхүүлхэ үедөө [illegible]

[illegible] А. А. Бурков [illegible]

[illegible] Т. А. Чимитова [illegible]

Эдир харагшадай мүртэй анхарагдаагүйдэ [illegible] Улаан-Үдын 3-дахи интернат-һургуулиин директор [illegible]

[illegible] эмхидхэжэ байха тухай тэрэ дурадхал оруулаа.

Хотын хүүгэдэй оёндын театргүй гэхын аргагүй. Кукольна театр Улаан-Үдэдэмнай бии гээшэ ааб даа. Зүгөөр мүндэлһэн сагһаа хойшо тус театр өөрын һайн сценэгүй байжа, [illegible] ахамад режиссёр С. В. Столяров мэдүүлбэ.

Гүрэнэй буряад драмын академическа театрта нютагай драматургнуудай зохёолнуудай хэр зэргээр табигдадаг тухай тус театрай актриса Буряадай АССР-эй арадай артистка Д. Б. Сэнгэжапова хөөрэхэдөө, драматургнуудай, найруулан табигшадай, актёрнуудай хамтын [illegible] зүжэгүүдэй харагшадта дурадхагдадаг тухай сэхэ хэлээ.

— Театральна уран зураашадай кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ мүртэй анхарал хандуулагдаагүй, хотын 4 театрта сценын хүдэлмэрилэгшэд дуталдана, — гэжэ Гүрэнэй ород драматическа театрай ахамад уран зураагша В. М. Бройко хэлэбэ. Техническэ мэргэжэлэй училищинуудта сценын мастернуудые, оёдолшодые, бутафорнуудые бэлдэхэ тухай тэрэ дурадхал оруулба.

Бүхэроссиин театральна бүлгэмэй Буряадай отделениин правлениин түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артист Д. Ц. Дашинов зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ. [illegible]

Зүбшэн хэлсэлгын асуудалнуудаар зүблөөндэ хабаадагшад зохихо шиидхэбэринүүдые абаа.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Бадиев, КПСС-эй Буряадай обкомой соёлой таһагые даагша Л. Ч. Нимаева зүблөөн бусад нүхэд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

Эрнст Тельманэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо

ДҮЛЭТЭ РЕВОЛЮЦИОНЕР

«Немец хүдэлмэришэн ангиин шуһа мяханһаа таһарһан хүм. Революционно ангиин хүбүүн хадаа, хожомынь тэрэнэй революционно вождь болоо һэм. Ами наһамни, ажални немец ажалша арадай зол жаргалда, минии эрдэм ухаан, хүсэн, дүршэл шадабаримни, ажал ябуулгамни — бүхы ами бэемни Германиин ерээдүйн түлөө тэмсэлдэ, социализмын илалтада, немец яһатанай шэнэ хүгжэлтэдэ, сүлөөрэлгэдэ үгтэнхэй», — гэжэ фашис түрмэһөө эльгээһэн һүүлшынгээ бэшэг соо Эрнст Тельман бэшээ бэлэй.

Гамбургын социал-демокрадуудай организациин эдэбхитэй ажал ябуулагшадай нэгэн Иоганн Тельманэй бүлэдэ 1886 оной апрелиин 16-да Эрнст Тельман түрэһэн юм. Хүшэр хүндэшье һаа, хүдэлмэришэн-революционерэй солотой һайхан зам тэрэ гаталаа. Август Бебель, Карл Либкнехт, Роза Люксембургын һүүлээр немец хүдэлмэришэдэй хүдэлөөндэ Эрнст Тельман эгээн элитэ, эгээн мэдээжэ, зоной эгээн ехээр дурладаг вождь болоо һэн.

Эдирхэн хүбүүн Гамбург хотын портдо ашаа тээгшээр хүдэлхэ үедөө революционно замда ороһон байна. 1903 ондо социал-демократическа партида орожо, хойто жэлынь ашаа зөөдэг хүдэлмэришэдэй профсоюзай гэшүүн болоо һэн.

1914—1918 онуудай дэлхэйн нэгэдэхи дайн... Пролетарска интернационализмын хараа бодолой ёһоор Эрнст Тельман баруунай шэглэлтэй социал-демокрадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулдаг социал-шовинистическэ политикада эсэргүү, дайнда болон дай һужэрөөгшэдтэ эсэргүү тэмсэл хэһэн юм.

1915 оной январь соо Тельман сэрэгэй албанда татагдажа, артиллерийскэ полкын канонираар фронт эльгээгдээд, сэрэгшэдэй дунда дайнда эсэргүү ажал ябуулга үүсхээ һэн.

Дэлхэйн хубилалтада эхи табиһан Агууехэ Октябриин социалис революци, тэрэнэй бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанар хадаа революционерэй һанал бодолнуудые сүм ээлжэ, зориһоноо бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ хүсэлтэй болгоо бэлэй.

Октябриин хубисхалай түрүүшын үдэрнүүдһээ Эрнст Тельман дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн мүндэлһэн социалис гүрэнэй хани халуун, найдамтай нүхэрынь болохоһоо гадна революциин болон большевигүүдэй ленинскэ партиин дүй дүршэл гүнзэгыгөөр шудалаа һэн.

Хэдэн олон статьянууд соогоо Октябриин социалис революциин удха шанарые тэрэ хурса тодоор элирүүлһэн байна. Жэшээнь, нэгэ статья дотороо Эрнст Тельман иигэжэ бэшээ һэн: «1917 оной ноябриин 7-ной үдэр болбол хүн түрэлтэнэй түүхэдэ болохо агууехэ хубисхалай эхин юм... Ангиин тэмсэлэй түүхэдэ шэнэ үе саг эхилбэ». Революционер-интернационалистын ёһо гуримаар Тельман Совет Россие дэмжэгты, туһалагты гэжэ немец хүдэлмэришэдые уряалдаг һэн.

Германиин революционно бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхын, немец хүдэлмэришэн ангиин хүсэнүүдые Германиин Коммунис партиин зэргэнүүдтэ улам нягтаар жагсаахын тула Тельман эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэдэг бэлэй. Бэеэ даанхай социал-демократическа партиин Гамбургын организацие энэ үедэ толгойлжо, тус партиин революционно үзэл бодолтой гэшүүдые коммунистнуудтай нэгэдүүлхын тула Тельман горитой хүсэлэл оролдолго гаргаһан байна. 1920 оной октябрь һарада Галле хотодо болоһон Бэеэ даанхай социал-демократическа партиин съезд дээрэ Коминтернын бүридэлдэ партияа оруулха, Германиин Коммунис партитай нэгэдэхэ гэһэн шиидхэбэрие делегадуудай 95 процентнь һайшаан дэмжэһэн байна. Тиигэжэ Германиин Коммунис партиин гэшүүн болохо гэһэн Тельманэй үнинэй хадагалжа ябаһан хүсэлынь бэелээ бэлэй.

Гамбургын коммунистнууд Тельмание партиин городской комитедэй секретаряар һунгаһан юм.

Партийна хүтэлбэрилхы ажал ябуулха зуураа Тельман верфь дээрэ, мүн портдо хүдэлһэн зандаа һэн. Тэрэнэй хаанашье үгэ хэлэхэдэ, хэнтэйшье хөөрэлдэхэдэ, олон түмэнэй хүтэлбэрилэгшэ, ёһотой революционер-тэмсэлшэ гэжэ хүн бүхэн мэдэрэгшэ һэн.

1921 оной зун Москвада Коммунистическэ Интернационалай III Конгресс болобо. Германиин Компартиин делегадуудай дунда Клара Цеткин, Эрнст Тельман, Вильгельм Пик, мүн бусад байгаа. Коминтернын III Конгрессэй хүдэлмэридэ хабаадалга, бүхэдэлхэйн хүдэлмэришэн ангиин вождь В. И. Ленинтэй уулзалга хадаа Тельманэй зүрхэ сэдьхэлдэ мартагдашагүй мүр сараа үлөөһэн, революционерэй саашанхи хуби заяанда бага бэшээр нүлөөлһэн юм.

Тэрэ оной намар Германида революционно эрхэ байдал тогтоһон байгаа. 1923 оной октябрь соо Гамбургын хүдэлмэришэд Эрнст Тельманэй хүтэлбэри доро буу зэбсэгтэ тэмсэлдэ бодобо. Энэнь Германида болоно байгаа революционно хүдэлөөнэй эгээн дээдэ шатань болоһон байна.

Эрнст Тельман, Германиин Компартишье 1923 оной Гамбургын буһалгааһаа шухала һургаал абаһан юм. Тельманэй хожомынь бэшэһэнэй ёһоор, хүдэлмэришэн ангиин илалта туйлахын тула, «олон түмэн арад зонтой таһаршагүй холбоотой, нягта бэхи нэгэдэлтэй Коммунис парти, олониитэ хүдэлмэришэдэй зүндөө дэлгэрдэг тэмсэлые эмхидхэн шэглүүлхэ, хүтэлбэрилхэ парти» шухала хэрэгтэй гэжэ тэдэнэр ойлгоһон байгаа.

Энэ асуудалые шиидхэлгэдэ Тельман бүхы ами наһаяа зорюулаа бэлэй.

Коммунис партиин зүгһөө рейхстагай депутадаар Тельман түрүүшынхиеэ 1925 ондо һунгагдаһан юм. Веймарскэ республикын байһан бүхы үедэ тэрэ рейхстагай депутадаар ходо һунгагдадаг байһан гээшэ.

Эрнст Тельман олон түмэниие нэгэдүүлһэн Германиин Компартие эмхидхэгшэд болон хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн байгаа юм. Имагтал Октябриин революциин, СССР-тэ социализм байгуулгын дүй дүршэлые халан абаһанай үндэһөөр КПГ-е шэнэ түхэлэй парти болгохо сэхэ харгы зам нээгдэхэ зэргэтэй гэжэ тэрэ тоолодог һэн. Парти доторой оппортунистнуудтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ гээшэ Германиин Компартие шэнэ түхэлэй парти болгохо гол шухала арга нүхэсэл гэжэ Тельман заадаг һэн. 1924 оной зун Коминтернын Конгресс болоно, тэндэ Эрнст Тельман Коминтернын Гүйсэдхэхы комитедэй тоосоото элидхэлые, мүн дэлхэйн экономическа байдал тухай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байна. Коминтернын V Конгрессэй һүүлээр коммунис партинуудые большевик шэглэлтэй болгохо гэһэн тэрэнэй тогтоолые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ Эрнст Тельман эдэбхитэй халуунаар хабаадаа.

Засаг абахаяа Гитлерэй шунахайгаар дабхижа байха үедэ Тельман хүдэлмэришэн ангиие нэгэдүүлхын тула, фашистнуудта эсэргүү үргэн фронт эмхидхэхын тула коммунистнууд болон социал-демокрадуудай хоорондо харилсаа холбоо тогтоохые оролдоо. Фашизмда эсэргүү нэгэдэмэл фронт тухай асуудалые «герман хүдэлмэришэн ангиин ажамидаралай асуудал» гэжэ тэрэ тэмдэглээ бэлэй. «Фашизм — немец яһатанай дайсан, бүхы хүн түрэлтэнэй дайсан, Гитлерэй засагта ерээ һаа, Германи хохидон хосорхо» гэжэ Тельман хэлэһэн байна.

1933 оной январь һарада Германида фашис засагай тогтоһоной һүүлээр гитлеровецүүд бүхы орон соогуураа мүрдэлгэ, хюдалга хэжэ захалһан байгаа. Тэрэ оной мартын 3-да, Берлиндэ, нюуса байрада тогтоһон Эрнст Тельманиие фашистнууд мүрдэжэ бариһан юм. Иимэ хүшэр сагта гайхамшагта революционер, партиие эмхидхэгшэдэй нэгэниие гээхэдээ, Германиин Компарти аймшагтай ехэ сохилтодо ороо бэлэй.

Фашис Германиин түрмэнүүдтэ арбан нэгэ хахад жэл соо тэрэниие ямаршье гэмнэлгэ, сүүдгүйгөөр, гансал Гитлерэй үгэһэн захиралтаар тамалаа һэн.

Дэлхэйн хоёрдохи дайн, һүүлээрнь фашис сэрэгүүдэй СССР-тэ добтолго Тельманиие гэнэдхээн гайхуулаагүй юм. Энэ дайнай ягаад дүүрэхэ тухай тэрэ огтошье маргадаггүй һэн. Фашис арминуудай зүүлжээ шэглэн дабшаха үедэ гестаповецүүд Тельманэй камерада зорюута ерээд, Улаан Арми һамна сохигдонхой, СССР-эй һүүлшын үдэрнүүд ойртоо гэжэ хэлэһэн юм. Энээндэнь Тельман һанаа амараар: «Советскэ Союзда фашис арминууд үхэлөө олохо» гэжэ харюусаа һэн.

Эрнст Тельман бүхэдэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэдэй хүдэлөөнэй элитэ ажал ябуулагша байгаа. Олон жэлнүүдэй туршада Коминтернын Гүйсэдхэхы комитедэй болон Президиумэй гэшүүнээр хүдэлөө. Революционно ажал ябуулха үедөө тэрэ марксистско-ленинскэ теориие сэбэрээр сахихын түлөө баруунай шэглэлтэй оппортунистнуудтай, эрид зүүнэй хэлбэритэй сектантнуудтай Германиин Компарти дотор, Коминтерн доторшье эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэгшэ бэлэй.

Тельман Совет ороной ехэ нүхэр байһан гээшэ. Тэрэ оло дахин СССР-тэ ерэһэн Москва, Ленинградай заводуудта, Балтиин матросуудай урда үгэ хэлэһэн юм. Совет хүнүүд Эрнст Тельманиие үнэн зүрхэнһөө хүндэлэн, хани халуунаар угтагша бэлэй. Олон завод, колхоз, һургуули, үйлсэ, корабльнууд тэрэнэй нэрээр нэрлэгдэнхэй.

Түрмэһөө нюуса аргаар олон бэшэгүүдые, тэмдэглэлнүүдэй 34 дэбтэр Тельман эльгээгээ һэн. Тэдэнь герман болон уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхэдэ шухала удхатай документнүүд болонхой.

1944 оной августын 18-най эртэ үглөөгүүр эсэсовецүүд Тельманиие буудажа алаад, бэеынь крематориин пеэшэн соо галдаа һэн.

Тэрэнэй үхэл немец хүдэлмэришэн ангида, бүхы оронуудай ажалшадта аймшагтай ехэ гээлтэ болоһон юм. Теэд Тельманэй бүхы наһан соогоо тэмсэһэн хэрэг амиды мүнхэ. Тэрэнэй хэрэг ГДР-эй социалис байгуулалтын амжалтануудта мүндэлэн илаа. Эрнст Тельманэй нэрэ эб найрамдалай, демократи болон социализмын хэрэгтэ үнэн сэхэ, бэеэ үгэнги ябадалай һүлдэ тэмдэг болонхой.

Д. УЛЫМЖИЕВ,
Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай бүгэдэ нийтын түүхын кафедрые даагша, түүхын эрдэмэй доктор.

ЭРДЭМТЭДЭЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

ВАРШАВА. Польшын Наукануудай академиин Техникын гол зорилгонуудай институдай мэргэжэлтэд совет эрдэмтэдэй зохёолгонуудта үндэһэлэн, микроорганизмуудай ультра-абяанда түшэглэһэн дэлхэй дээрэ онсо өөрсэ түхеэрэлгэ зохёобо.

Шэнэ аппарат шэнгэн зүйл соо микроорганизмуудай клеткэнүүдэй хальһые һандаргахын тула хэрэглэгдэхэ байна. Тэрэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые арюудхагша болгогдожо хэрэглэгдэхэ аргатай. Туршалгануудай харуулһанай ёһоор, ультра-абяанай үүргэ нүлөөгөөр тэрээн соо байһан микроорганизмуудай 99,99 процентнь хосороон һалгаагдадаг байна. Энэ техникэ фармацевтическэ промышленностьда ехэ ерээдүйтэй юм. Ультра-абяагаар шарагдаһан эм дом эрхим шанартай байһаараа шалгарна.

Социалис хани нэгэдэлтэ гүрэнүүдэй социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха талаар шэглүүлэгдэһэн 2000 он хүрэтэрхи үедэ СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай эрдэм-техникын дэбжэлтын комплексно программые бэелүүлгэ Польшын ба Советскэ Союзай эрдэмтэдэй хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлгын толотомо гэршэ жэшээ болоно.

МАЙН 1-нэй ЗУУН ЖЭЛЭЙ ОЙ ТУХАЙ НОМ

НЬЮ-ЙОРК. «Америкын ажалшад, тэмсэлдэ жагсагты! Ажалайнгаа зэр зэмсэгүүдые орхигты, фабрика, заводуудаа, шахтануудаа жэлдээ нэгэ үдэрөөр хаагты — энэтхэй дарлалта мүлжэлгэдэ, хашалта харшалалтада, дайн дажарта эсэргүүсэлтын үдэр болог лэ». Энэ хадаа зуун жэлэй урда тээ Чикагын профсоюзуудай тарааһан листовко дээрэ бэшэгдэһэн үгэнүүд болоно. Энэнь ажалша хүнүүдэй һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын һайндэртэ — бүмбэрсэг дэлхэйн хүдэлмэришэн ангиин гайхамшагта ёһо заншалда эхи табиһан энэ американ хотын ажалшадай нийтын тэмсэл тухай һануулна бшуу. Иимэ баримтанууд Майн 1-нэй һайндэрэй энэ жэлдэ гүйсэдхэгдэхэеэ байһан зуун жэлэй ойдо США-гай «Интернэшнл паблишерс» гэжэ хэблэлэй барлажа гаргаһан ном соо хэлэгдэнэ.

1886 оной Майн 1-нэй жагсаалнуудай эршэмтэйгээр эбхэрэн долгилһон тухай номой автор дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ, майн 4-дэ болоһон уршагта үйлэ хэрэгүүд тухай һануулна. Ушарынь гэхэдэ, тэрэ үдэр Чикагын Хеймаркет гэжэ талмай дээрэ митингын болохо үедэ хархис этэгээдүүдэй хаяһан бомбо тэһэржэ, ехэ уршаг тойбо татаа һэмнай.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН

ЯДЕРНА ТЭҺЭЛЭЛГЭНҮҮДЫЕ ХОРИХО!

Уласхоорондын аюулгүй байдалые хангахын, ядерна буу зэбсэггүй амгалан тайбан байдал тогтоохын ашатуһада ядерна буу зэбсэг туршалгануудые хорихо асуудал шиидхэхые Советскэ Союзай саашадаашье бодомжолжо байһыень дэлхэйн олониитэ үндэрөөр сэгнэнэ. США-гай Невада штадта хэгдэһэн шэнэ ядерна тэһэлэлгые эрид буруушааһан Совет правительствын мэдүүлгые гадаадын оронуудай гүрэнэй болон нийтын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд шэнжэлэн тайлбарилхадаа, США-гай правительствын харюусалгагүй ябадал гансал Советскэ Союзда бэшэ, харин бүхы түбиинүүдэй арадуудта, бүмбэрсэг дэлхэйдэ зүрюу харша байна гэжэ тэмдэглэнэ.

СССР-эй правительствын гүнзэгы һанал бодолой ёһоор, ядерна туршалгануудые хорихо асуудал мүнөө үеын эгээл хойшолуулашагүй шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно гэжэ Москвагай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ гэжэ Чехословакиин «Руде право» газетэ бэшэнэ. Ядерна туршалгануудые болиулалга хадаа буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо талаар бодото алхам болоно. Иимэ туршалгануудые хэнгүй ядерна буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо замбуулинай зэбсэг хэрэгсэлнүүдые зохёон бүтээжэ шадахагүй байна. Ядерна туршалгануудые үргэлжэлүүлгэ байгаалине, оршон тойронхиие шэнжэлгэдэ айхабтар ехэ уршаг тойбо татаха юм. Эгээл тиимэһээ СССР-эй бүтэмжэтэй һайн хараа бодолые дэлхэйн ушар ёһо ойлгодог бүхы хүнүүд һайшаан дэмжэнэ бшуу.

«Невадада ээлжээтэ ядерна тэһэлэлгэ хэхэ захиралта үгэһэн Вашингтоной ябуулганууд Рейганэй захиргаанай худал хуурмагаар хэлэжэ, бүхы дэлхэйе бүрин хүсэдөөр үгы хэхэ аюул тохёолдуулжа, хүн түрэлтэндэ ядерна дайнай уршаг тойбо татажа байһыень үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ, — гэжэ ГДР-эй «Нойес Дойчланд» газетэ бэшэнэ. — США-гай ээрхэн зонхилолгын политикые Сагаан байшан хүн түрэлтэнэй аша туһаһаа үлүү дээгүүр дахинаа табиһан байха юм».

Совет правительствын мэдүүлгые Москвада байдаг корреспондентынгээ найруулгатайгаар «Нью-Йорк таймс» түрүүшынгээ хуудаһанда толилходоо, иигэжэ батална: «Холбоото Штадуудай ядерна туршалгануудые үргэлжэлүүлээд байгаа һаань, мартын 31-һээ хойшо Советскэ Союз ядерна туршалгаяа һэргээхэ баатай болохо юм гэжэ М. С. Горбачев мартын 29-дэ совет телевидениеэр үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ һэн гэжэ совет хүтэлбэри уридшалан һануулһан байгаа. Иимэ һэрэмжэ хэжэ байгаашье һаань, США-да ядерна ээлжээтэ туршалгын хэгдэхэдэнь, али бүхы ядерна тэһэлэлгэнүүдые хэлгэһээ арсаха тушаа нэгэ талаһаа абаһан уялгаһаа сүлөө болохо юм гэжэ урьдшалан һануулаа һэн».

«Юундэ Рейган ядерна буу зэбсэг шэнээр туршаха баатай болобо гээшэб? — гэжэ Франциин «Юманите» газетэ түрүү бэшэг соогоо асууна. — Невада штадтахи тэһэлэлгэнүүд «одото дайнай» программын үндэһөөр бэелүүлэгдэһэн байгаа. Советскэ Союзай бүтэмжэтэй һайн эдэбхи үүсхэл гаргажа байхадань, Сагаан байшангай толгойлогшо дүлии балай мэтэ болонхой. Ядерна туршалгануудые үргэлжэлүүлхэдээ, Вашингтон хёмороо зүришэлдөөнүүдые улам үргэдхэхэ ядерна буу зэбсэг бүтээн гаргалгые бүри дэбэргэхые хүсэһэн болоно. Рейганэй «стратегическэ оборонно үүсхэл» гэдэгые буруушаалгын хүдэлөөн бүхы дэлхэй дээрэ улам үргэдэнэ.

Невада штадта США-гай хэһэн ядерна тэһэлэлгэ хадаа хүн зоной һанал бодолые тоогоогүй шэнэ һүйдхэлтэ ябуулга болоно гэжэ Великобританиин Компартиин Генеральна секретарь Г. Макленнан хэлэбэ. Ядерна буу зэбсэг туршалгануудые хорихо талаар шэглүүлэгдэһэн бүхы хүсэл оролдолгонуудые буруу һүргэхэ, олониитые алаха хюдаха зорилготой шэнэ түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые зохёон бүтээхэ, нарижуулан һайжаруулха хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ талаар США-гай захиргаанай һанаашалжа байһыень энэ тэһэлэлгэ тодо хурсаар элирхэйлэн гэршэлбэ гэжэ тэрэ хэблэлдэ хэһэн мэдүүлгэ соогоо тэмдэглээ.

Англиин «Гардиан», Японой «Асахи» газетэнүүд, Индиин радио Советүүдэй ороной эб найрамдалта шэнэ ябуулгые үргэнөөр шэнжэлхэдээ, «ядерна буу зэбсэг [illegible] гэжэ онсолон заана.

ИНДИ. Һаяхана Делидэ бүхэдэлхэйн номой долоодохи ярмарга болоһоо дүүрэбэ. Выставкын дэлгэрэгдэһэн комплекс дотор Индиин болон үшөө 33 ороной хэблэлэй фирмэнүүд, хэблэлэй газарнууд гаргаһан продукцияа харуулаа. Советскэ Союз иимэрхүү номой ярмаргануудта үнинһөө хойшо хабаададаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ярмаргай совет номуудай таһаг соо.
ТАСС-ай фото.

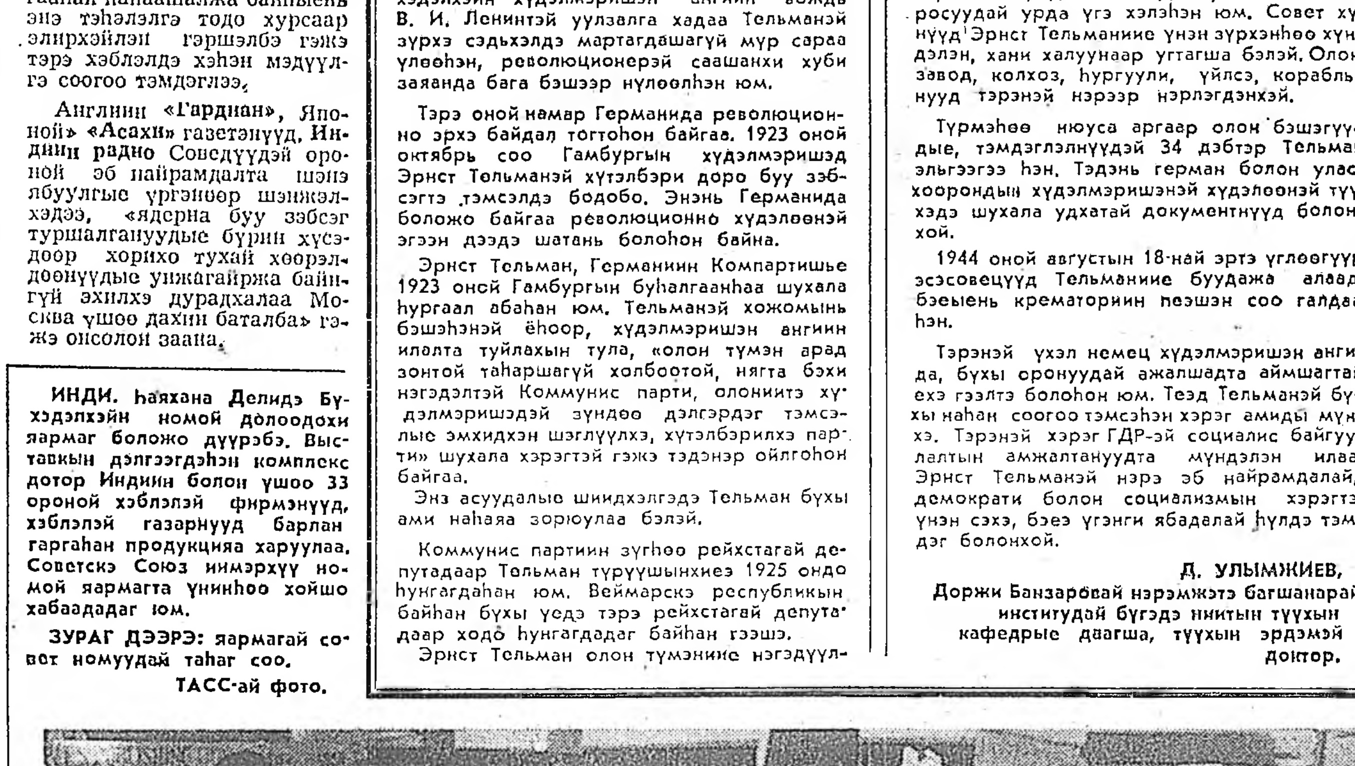

ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭБЭ

БЕРЛИН. «Сибирь болон эрдэм ухаан» — гэжэ Берлиндэхи Совет эрдэм, соёлой байшан соо нээгдэһэн выставкэ нэрлэгдэнэ. Байгуулагдаһанһаа хойшо 28 жэлэй хугасаа соо Советскэ Союзай ехэ научна түб болоһон СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин элдэб институдуудай туйлалтанууд эндэ үргэнөөр табигдаһан байха юм.

Сибириин хото городуудай эрдэмтэдэй КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, элдэб шэглэлнүүдээр эдэбхитэй ябуулгануудые хэжэ байһыень экспозици элирхэйлэн харуулна. Эрдэм ухаанай түрүү туйлалтануудые үйлэдбэридэ дары нэбтэрүүлхэ, эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаха, гээшэ иимэ хүсэлэл оролдолгонуудай гол зорилго болоно. Микроэлектронико болон машина бүтээлгэ, прибор бүтээлгэ болон гении инженери гэхэ мэтын гол шухала һалбаринуудые хүгжөөхэ тухай эндэ табигдаһан зүйлнүүд хөөрэнэ. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй арадуудай соёл болбосорол, түүхэ болон ёһо заншалнууд тухай харагшад ехэ юумэ мэдэжэ абаха байна.

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙМНАЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

ҮБГЭН ПАРТИЗАНАЙ ХӨӨРӨӨН

Атаархама хуби заяатай Дмитрий Иванович Пушкаревтай 1967 ондо өөрсэ һонин эрхэ байдалда анха түрүүшынхээ уулзаа һэм. Агуу Октябриин 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, партизан хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан хүнүүдтэ Советскэ Союзай дайшалхы шагналнуудые барюулалгын баяр ёһолой партиин Загарайн райком соо болоо бэлэй. Шагналнуудта хүртэгшэдэй дунда эгээл үндэр наһатай Д. И. Пушкарев Улаан Одоной орден гартаа баринхай сэдьхэлээ хүлгэһэн һуухадань, тэрэниие халуунаар амаршалжа танилсаа һэм. Тэрэ гэһээр хоёр жэл үнгэрһэнэй, һаяхан Новоильинск ошожо, 1940 ондо партиин гэшүүн, тусхайта пенсионер, хуушанайнгаа танилтаяа дахин уулзаабди, залуу наһаарнь һонирхоо бэлэйб. Нёдондо ноябриин 8-да 91 наһатай болоһон үбгэжөөлэй ухаан бодол тэгшээр зандаа. Азар далаад жэлэй саана болоһон үйлэ хэрэгүүдые яралгүйгөөр дурсаа һэн.

— Сагаантантай, харин оронуудай эзэмдэгшэдэй эндэхи партизануудай хэһэн тэмсэлһээ хойшо нилээд ехэ саг үнгэрөө гээшэ ааб даа, — гэжэ Д. И. Пушкарев хөөрэбэ. — Тиихэдэ, 1918 оной август һарада, Байгалай үмэнэхи нютагуудта Совет засагнай үшөө бэхижээгүй байжа, сагаан чехүүдэй добтолгоһоо уламжалан унаа һэн. Шуһан харгытай атаман Семеновой бандануудай эзэбүүрхэмэ зэрлиг ашаануудые гаргажа эхилбэ. Арадай засагые һайнаар угтажа, хэрэгээрээ туһалһан хүнүүдые бэдэрэн оложо хайра гамгүйгөөр хюдадаг байгаа. Хоороод байһан баяд, ноёд, ламанар гансата толгойгоо бодхоожо, тэдэнэртэ туһалжа эхилээ һэн.

Зэрлиг хатуу ашаануудтань, хашалтадань хүн зон дурагүй гутажа, өөһэдынгөө ами наһые аршалха зорилгоор эсэргүүсэжэ захалба. Дэлхэйн нэгэдэхи дайнһаа бусаһан фронтовигууд орон доторо боложо байһан ушар байдал ойлгожо, зондо тайлбарилжа үгэдэг нюуса хүдэлмэри ябуулдаг байгаа.

Карымкаһаа (мүнөө Новоильинск) 8 километрэй зайда [illegible] гэжэ газарта улаантан газар доро нүхэн гэр малтаад сэг зуура хоржо байһан юм. Би 17 наһатай Степан Белинский гэжэ хүбүү дахуулаад, бандит Макаровай отрядай мүрдэлгэһөө хоёулан улаантанда эдеэ хоол һүниндөө абаашагша һэм.

Намтай болоһон нэгэ иимэ ушар мартадаггүйб. Сабшаһан үбһэеэ хуряагаад, оройтон һагад мори тэргээр гэртээ бусажа ябатарни, сагаантанай патруль харгыдам дайралдашаба. Тэргэ соо үбһэн доро нюуһан дробовигыем тэдэнэр олжорхёод, гани галзуугаар ашаалбад. Буудэм тэрэ дары хүхэлөөд, өөрыем барижа ерээд, нюрга руум ташуураар сохибо. Сагаантан намһаа юуб ше һуранхгүй, мэдээгээ алдатарни сохёо һэн.

Тэрэ ушарай һүүлээр долоон хоногой үнгэрөөд байхада, Петровский Заводһоо нэгэ урядник ноёнтой отряд ерэбэ. Гэнтэ һүни тэдэнэр гэртэмнай орожо: «Партизан, бодо, шамайе хөөрүүлжэ һалахабди» — гэжэ байжа бадашаад, гарьемни аргамжаар хүлеэд, абаад ябашаба. Харгыдаа эсэхэдэмни, ташуураар хаа-яа шаахуулжаад, балай оруулжа байгаа һэн. Намайе элүүр энхэ зандам асарха гэжэ һэн даабаритай байгаа һэн һүүлдэнь ойлгоо бэлэйб.

Петровскын түрмэдэ бүхы зоболон эхилээ һааб даа. Буугай шомполоор 25 дахин сохёод, хүнэгтэй уһа дээрэһээм адхажархиха. Үлэн хоолоор хоёр хоног баридаад, һүнийн сэрэгэй комендантда намайе абаашажа, партизанууд, улаантан тухай һураха, хэн ород, буряад үгытэйшүүлые тэмсэлдэ уряалнаб, сагаантанай сэрэгтэ алба бү хэгты гэжэ идханаб, хэн хаана хорожо байнаб гэхэ мэтын асуудалнуудта харюу абаха гэжэ элдэб аргаар тэдэнэр туршаа. Намһаа харюу абажа ядахадаа, гурбадахи хоногтоо гэртэмни табяа һэн. Хэдэн үдэрэй үнгэрһэн хойно Степан Белинский нам шэнгеэр тэма үзэһэн юм.

1919 оной намар улаан-гвардеец Яков Федорович Голубев 15 хүнһөө бүридэһэн партизан отряд эмхидхэбэ. [illegible] эхилбэбди.

Уданшьегүй дайшалхы даабари намда үгтэбэ. Тарбагатайн һуурин ошожо, партизан отрядай командир Е. В. Лебедевтэ бэшэг угааха болообо. [illegible] гэмгүй һайнаар хүргөөб һэм.

1919 оной декабрь һарын хүйтэн манай отряд сагаантантай дайлалдадаг болобо. 1920 оной январь һарада Шэнэ-Бэрэээнэй партизануудтай ниилэжэ, Загарай станцие сагаантанһаа суллохын түлөө тулалдаабди. Зүүн тээһээ үнгэрһэн поездүүд руу ябадал дунданы шүүрэн орожо, зэримдаа офицер, солдадуудые баряад буушадаг һэмди. Иимэ добтолгонууд Удэ-Элхийн фронтые командалагша П. А. Аносов, тэрэнэй туһалагша Е. Ф. Евсюковой хүтэлбэри доро эмхидхэгдэдэг һэн.

Фронтые командалагша П. А. Аносов дурсалгануу соогоо нютагай буряадуудай партизануудта али болохоор туһалдаг тухай дугааханаар хөөрэһэн байдаг юм. Асагадһаа Чимит Цыренов, Цырен-Базар Цыжипов, Элхиһээ Ширап Абидуев, Жалсан Балданов гэгшэдэй партизан хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан тухай батадхажа байнаб. Ч. Цыренов Үнэгэтэйн партизан отрядта тагнуулшан ябаһан юм. Ж. Балданов 1919 ондо [illegible] Ш. Абидуевтай сур буряад хүн зоной дунда ойлгуулгын хүдэлмэри ябуулдаг байгаа. һуурин, тосхонууд [illegible] суглааниудые үнгэргэжэ, партизануудта [illegible] эдеэ хоол суглуулдаг байһан габьяатай.

Каппелевецүүдтэй тулалдаад, Тарбагатайн фронтой ниилэжэ, Дээдэ-Удэ хотые суллохын түлөө байлдаанда хабаадалсаа һэм. Удаань бидэ Эрхүүгэй 2-дохи дивизиин бүридэлдэ полк боложо ороод, «Шэтын шаантаг» усадхахаар эльгээгдэ бэлэйбди. Сохондоһоо хойшоо Беклемишев хүрэтэр ябагалбабди. Домино-Ключи гэжэ һуурин шадар каппелевецүүдтэй шанга тулалдаан болобо. Олон нүхэдөө гээжэ Притуловоор тосхон эзэлбэбди. Тэндэһээ Черновской шулуун нүүрһэнэй уурхай руу добтолходоо, 3 үдэрэй туршада эсэшэ сусашагүй урагшаа дабшаабди.

Эдэ тулалдаануудта олон нүхэдөө гээгээб. Манай ротоһоо оройдоол 36 хүн үлөө һэн. Новоильинскын Алексей Бушмалев, Ташаланай Трофим Батов, Ивалга нютагай аха дүү Непольшинууд, бусад эрэлхэг зорилготойгоор тэмсэн унаһан байна. Би өөрөө тиихэдэ шархатажа, түргөөр эмшэлгэ гараад, ротодоо бусаа һэм. Эрхүүһээ ерэһэн арадай-революционно армиин сур Гангата станци эзэлээд, Шэтэ хотые суллохын түлөө байлдаануудта хабаадалсааб. Шэтын һүүлээр Оловянная гэжэ станци руу эльгээгдээд, тэндэһээ саашаа Монгол ороной газар руу нэбтэржэ, барон Унгернын дээрмэшэдые һамна бута сохилсоб. Тиигэжэ 1922 ондо сэрэгһээ албан дүүрэжэ ерэн юм.

— Совет хүн зоной аза жаргалтайгаар ажахуулые хамгаалха, совет засагай түлөө эрэлхэг тэмсэһэн тулалдааншад — бидэ, үбгэжөөлнүүд — тэдэ һайхаам даа! Энэл омгалан байдалаа аршалха, сахин хамгаалха хэрэгтэй. Энээнһээ шухала зорилго мүнөө дээрэ байхагүй гэжэ һанагдаба, — гэжэ үбгэн партизан хөөрөөгөө дүүргээ һэн.

Буряад орондомнай совет засагай түлөө тэмсэһэн партизануудай соохоо хэдэхэн хүнүүд мүнөө үлөө. Тэдэнэй хөөрөөнүүдые бэшэжэ абаад, урагжа ябаһан залуу үетэндэ тэдээн тухай, дайшалхы намтар болон хэрэгүүд тухайнь дуулгаха гэшэ бидэнэй нангин уялга мүн шуу.

Н. КУЧУМОВ,
журналист.

Хүн зониие соёлой байгуулалтада бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулгада туһа нэмэри хэхэ, социалис уран һайханай соёл культурые саашадань хүгжөөлгын аша туһада тэдэнэрэй материальна арга боломжонууд болон зохёохы хүсэлэл оролдолгонуудые хэрэглэхэ, ажалшадай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хүсэдөөр хангаха гээшэ Соёлой совет жасын зорилго мүн. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани дээрэ тэрэниие бии болгохо тухай асуудал хаража үзэгдэһэн байгаа. Тиигэжэ хэдэ хэдэн ниитын эмхинүүдэй, эрдэм ухаанай болон искусствын ажал ябуулагшадай үүсхэл дэмжэгдээ юм.

лын саана байһан ... бүтээлнүүдые, ... культурын бусад ... тэй зүйлнүүдые ... орондонь бусад ... зэйнүүдтэ дамжуул... хэхэ хүдэлмэрин ... дэй һайн дурсгал ... түлбэреэр, совет ни... гадаадын эмхинүү... бэлэгүүд болон му... мүн хүнүүдэй үгэ... тус жасын ажал ... гагдахаар түсэблэгд...

Соёлой ажабайдал... дань баяжааха тэлэ... най зорилгонуудые... Иимэ оршон байда... түүхын ехэ удха шан... нүүдые олониитын ... жэдэ дамжуулха, э...

ХАРЮУСАЛГАМНАЙ ЕХЭ

— Тусгаар ниитын жаса байгуулха гэһэн бодол шэнэ бэшэ юм,— гэжэ А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ уран зурагай искусствын музейн директор, Соёлой совет жасын эдэбхитэдэй бүлэгтэ оролсодог И. Антонова хэлэнэ. — Эб найрамдалай совет жаса байгуулһан ушарые һанаандаа оруулая. Зохёохы ажалтанай холбоонууд т а уран зохёолой, хүгжэмэй, уран зурагай жасанууд бии гээшэ.

Соёлой совет жаса бүри үргэн уялгануудтай байха юм. Олониитын өөрын ябуулгата зургаан мэтээр тэрэ байгуулагдана. Манай ороной ниитын эмхи зургаанууд, соёлой элитэ ехэ уран бэлигтэн, музейн хүдэлмэрилэгшэд, научна интеллигенциин түлөөлэгшэд иимэ жаса байгуулха шухала гээд нэгэнтэ бэшэ хэлэһэн байха. КПСС-эй Программые зүбшэн хэлсэлгын үедэ иимэрхүү дурадхалнуудтай бэшэгүүд баһал ороо.

СССР-эй зохёохы ажалтанай холбоонууд, СССР-эй Наукануудай академи, СССР-эй Уран зурагай академи, ВЦСПС, ВЛКСМ-эй ЦК, СССР-эй Соёлой министерство, АПН, ниитын эмхинүүд Соёлой совет жасые байгуулха дурадхал оруулһан байна.

Тэдэнэй түлөөлэгшэд уставай проектые бэлдээд, хэблэлдэ толилуулхаар һанамжална. Иимэ жаса эмхидхэхэ асуудалнуудые бүгэдэ зон зүбшэн хэлсэхэ юм. Эмхидхэлэй комитедшье байгуулагдаха. Гол түлэб олониитын эдэбхитэдтэ түшэглэн, Соёлой совет жаса хүдэлмэрээ ябуулха юм.

Ямар зорилготойгоор соёлой шэнэ эмхи байгуулагдана гээшэб? Нэгэдэхеэр, энэмнай арад зоной оронойнгоо болон дэлхэйн соёл культурын баялигуудые бүри дүүрэнээр, гүнзэгыгөөр шэнжэлхэдэнь, совет хүнүүдэй, илангаяа залуушуулай гоё һайханиие ойлгодог байхаар. Эхэ орондоо дуратайгаар, интернациональна үзэлтэйгээр хүмүүжүүлгэдэ туһа нэмэри болохо ёһотой. Хоёрдохёор, ниитэ национальна соёлой баялигые арьбадхахын түлөө харюусалгын мэдэрэл эрхэтэдтэ бүридхэхэ зорилго шиидхэгдэхэ байна.

Мэргэжэлтэдэй болон өөһэдөө һураһан хүнүүдэй зохёохы ажал ябуулгые саашадань хүгжөөлгэдэ шэглүүлэгдэһэн олониитын үрэ түгэс үүсхэлнүүдые материальна ба сэдьхэл бодолой талаар дэмжэхэ, мүн бэлиг талаантай залуушуулда туһаламжа үзүүлхэ гээшэ шэнэ эмхиин зорилго болоно. Олониитын сүлөөтэй сагаа аша туһатайгаар үнгэргэлгые эмхидхэлгые һайжаруулгада тэрэ хабаадаха ёһотой.

Тиихэдэ түбхын түрүүн хүдөө нютагуудта, багахан городуудта, шэнээр ашаглагдаһан районуудта соёлой шэнэ гуламтануудые байгуулгада, мүн хүдэлжэ байгаашадайнь материальна баазые бэхижүүлгэдэ шэнэ эмхи бүхы хэмжээгээрээ туһалха ёһотой. Национальна соёлой баялигые бүтэн зандань байлгаха талаар шэнэ эмхиин правлени ехэ хүдэлмэри хэхэ, искусствын эрхим бүтээлнүүдые, архитектурын хүшөөнүүдые шэнэдхэн һэргээлгэдэ туһаламжа үзүүлхэ байна.

Элдэб гүрэнүүдтэй үргэн харилсаа холбоо бэелүүлдэг ниитын эмхинүүдэй тоодо шэнэ эмхи орохо юм. Жэшээнь, хинойнгоо соёл кул... жөөлгэдэ хубиинг... оруулха гэжэ хүн... дэг байһаниинь элэ... дэнэ,— гэжэ И. Ант... рөөгөө үргэлжэлүү...

Искусствын уран ... коллекцинууд, ном... баринууд түүхын ... зүйлнүүд, докуме... мэтын бэлэгүүдые ... хи тушаан абадаг б... шэнэ эмхиин тусгаа... жэнь болоно. Жэш... обогойнь бэшээтэй ... гайн үүдэнэйнь д... даһан зал руу зу... лэһэн хүн орохо ... Тиихэлээрээ эгээл һ... суглуулбаринууд бү... гээн харуулагдаха б...

Элдэб ушар бай... риин гүрэндэ бай... һүүлдэнь коллекцио... лоһон манай орон... иимэ гуримаар с... нуудаа баһал дамж... ха.

Мүнөө үедэ айлн... ствын айхабтар ... нүүд, тэрэ тоодо ... ональна удха шан... нүүд хадагалагдаж... Ёһотой коллекцио... өөрынгөө суглуулһ... нүүдэйнгээ хуби ... хэзээдэшье һанаа ... гүй бшуу. Тэдэнээ ... нөөр ерээдүйн үе... хые хүсэжэ, олохон... луулһан зөөриеэ ... лэглэдэг болонхой... эстрадын мэдээжэ ... Смирнов-Сокольски... профессор И. Ро... тэй сэнтэй номуу... текэ ниитын ... оронхой. Москва... Пушкинай музейн ... гол түлэб хүнүүдэ... экспонадуудһаа ... хэй. Ф. Вишневски... бариин үндэһэ һ... В. А. Тропинина... рэнэй үеын Моск... зураашадай музей ... данхай. Искусство ... мэдээжэ эрдэмтэн ... берштейнэй айхаб... муудай суглуулба... жэлдэ манай музе... жуулагдаа һэн. Ш... жэһэн үе сагай ур... болон графикын ... дые биолог Е. Г... уран зурагай иску... зейдэ бэлэглэһэн ...

Соёлой совет ... правлениһээ гадна ... республикануудта, ... Ленинградта, мүн ... хизаарнуудта, обл... хото городууд ... нуудта өөрын отд... тэй байха бэзэ, гэж... тонова үгынгөө түгэ... лээ һэн.

Тус тус министе... болон албан зург... нютагай совет ор... мүн тэрэшэлэн ли... лон искусствын б... руулгануудые, соё... зүйлнүүдые байгуу... али хэрэглэлгэтэй ... ниитын эмхинүүдтэй ... нягта холбоо тогт... хараалагдана. Тус ж... һайхан ажал ябуул... дэнэр туһа нэмэри ... гэжэ найданабди. Ю... соёлой национал... сэнтэй зүйлнүүдэй ... тадаа харюусаха ё... бди.

Л. КИСЛ...
ТАСС...

Москва.

«ХАБАЯ ТУРШАЯ, БАСАГАД!»

Нютаг бүхэндэ иимэ нэрэтэй һонин конкурснуудай заншалта боложо байһанда баясамаар. Гансашье энэ бэшэ, мүн «Хабая туршая, хүбүүд!» гэһэн нааданууд зарим нютагуудта боложо байдаг.

Манай Михайловка һууринда «Зай, хүбүүд, хабая туршая!», «Хабая туршая, басагад! гэһэн конкурснууд боложо үнгэрөө. Олон янзын һонирхолтой мүрысөөнүүд боложо, харагшадай зүрхэ сэдьхэлые баясуулаа. Нютагайнгаа түүхэ болон экономико, ажалай ба дайнай ветерануудай ажал хэрэг, баатаршалга тухай эндэ хабаадагшад хөөрэһэн, хатар, дуунуудые гүйсэдхэһэн, мүн хуушанай, мүнөө үеын ба ерээдүйн моодо тухай асуудалнуудта харюусаһан байна. Айлшадай урда табаг түхеэржэ табилга, эдеэ бэлдэлгэ болон шог ёгтото үгүүлэл гэхэ мэтэ олон янзын зүйлнүүдээр мүрысэжэ, харагшадай анхарал татаһан байгаа. Мүн хүршэ Зэдын районой Бургалтайн клубай уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшад Тамара Жимбиевна Шагдурова, Станислав Дулмаев, Иннокентий Харламов гэгшэд гоё һайхан уянгата хүгжэм дуугаараа, уран шүлэгөөрөө, хатараараа харагшадта һайшаагдаа.

Иимэ олон янзын мүрысөөнүүдэй удаа жюрин дүнгүүдые согсолходонь, Марина Тулонова (Михайловкын совхоз) — нэгэдэхи, Дулма Очирова (дунда һургуули) — хоёрдохи, Тамара Гармаева (сад-ясли) — гурбадахи һууринуудта гаража, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаба.

Һонирхолтой энэ үдэшые үнгэргэхэ хэрэгтэ соёлой байшангай директор Дарима Гармаева, сад-яслиие даагша Валентина Мудаева, библиотекарь Елизавета Долсонова гэгшэдэй оруулһан хубитые, һайн һайхан эрмэлзэл үүсхэлые онсолон тэмдэглэхээр.

Ц. НАЙДАНОВ.
Захааминай район.

Нютагаархинаа баясуулна

Үнгэрһэн жэлэй май һара соо Хэжэнгын районой Михайловка тосхондо «Салют» гэжэ нэрэтэй дуу, хүгжэмэй ансамбль эмхидхэгдээ һэн. А. И. Ведерниковэй хүтэлбэрилдэг тус бүлэгтэ табан хүн ородог юм. Урагшаа һанаатай, уран бэлигтэй залуушуул нютагайнгаа хүн зоной дунда мүнөө хүндэтэй болонхой. Тэдэнэр бүхы һайндэрнүүдтэ хабаадажа, совет композиторнуудай дуунуудые гүйсэдхэдэг. Тэрэнһээ гадна «Салют» ансамбль хүршэ тосхон һууринуудаараа ябажа, ажалшадые хангадаг. Ансамблиинхид сооһоо Чисаанын совхозой жолоошон Александр Курикаловые, нютагай дунда һургуулиин һурагшад Юрий Андриевский, Андрей Карелин гэгшэдые онсолон тэмдэглэмээр. Мүнөө тус коллектив майн 1-нэй һайндэртэ зорюулагдаһан шэнэ программаяа бэлдэжэ байна.

Манай корр.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

Хоёрынь түрүүлбэ

Эрэшүүлэй дунда Улаан-Үдын хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадан үргэлжэлүүлэгдэһээр. Ээлжээтэ нааданай болоходо хоёр уулзалгын хойшолуулагдаһан партинууд наадагдаа.

Мүрысөөндэ түрүүлжэ эхилһэн спортын мастерта кандидат Игорь Брылев, Виктор Назимов, Александр Крылов хоёрые шүүһэн һаа, хойшолуулагдаһан наадануудаа үргэлжэлүүлхэдээ Вадим Максимов, Павел Кликунов гэгшэдтэ шүүгдэв.

Вадим Максимов Базаржап Сампиловтай наадаһан партияа хойшолуулһан, харин наймадахи уулзалгадаа Сергей Прутовойдо шүүгдэхэ баатай болоо. Мастерта кандидат Баир Митыпов долоодохи уулзалгада Анатолий Раднаевтай тэнсэһэн, Базаржап Сампиловые шүүһэн байна. Мүн Павел Кликунов һүүлэй хэдэн уулзалгада һайн добтолго, хамгаалга эмхидхэжэ наадаба. Тэрэ Георгий Абидуев, Владимир Талханов гэгшэдтэй наадаһан партияа хойшолуулһан, Крыловые шүүһэн байна. Мастерта кандидат А. Раднаев эдир шатаршан Тимур Ивановые шүүгэв.

Арбадахи, арбан нэгэдэхи уулзалгын үнгэргэгдэхэдэ, нааданда түрүүлжэ эхилһэн шатаршад Баир Митыпов Игорь Брылев хоёр һайнаар наадаа. Арбан нэгэдэхи уулзалгадаа Максимовые шүүһэн байна. Игорь Брылев Талхановые шүүбэшье, Абидуевые диилэжэ ядаа. Эдэнэрэй наадан тэнсэлгээр дүүрээ.

Арбан нэгэдэхи уулзалгын удаа, Баир Митыпов Игорь Брылев хоёр 10 һаа 7 очкотой болонхой, түрүүлжэ эхилбэ. Шатаршад Максимов, Раднаев, Назимов гэгшэд 5—5 очкотой болобо.

ЭДИРШҮҮЛЭЙ НААДАН

Шатараар эдиршүүлэй дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Хабаровск хотодо эхилһэн зонын наадан дүүрэбэ. «Сагаан тэргэ» гэһэн шанда хүртэхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Улаан-Үдын 14-дэхи һургуулиин шатаршадай команда хабаадаһан байгаа.

Манай эдир шатаршад Владивостогой, Тюмениин, Красноярска хизаарай Дивногорскын, Эрхүүгэй областиин Култук тосхоной шатаршадые 4:1, 3,5:1,5 гэһэн тоотойгоор шүүһэн, Яхадай АССР-эй «Удачный» посёлогой түлөөлэгшэдтэй 2,5:2,5 гэһэн тоотойгоор тэнсэһэн юм. Харин Томскын шатаршадта 4:1 гэһэн тоотойгоор шүүгдээ.

Командын гэшүүд — зургаадахи классай һурагша Вадим Ходоев дүн хамта 6,5 очко абажа, нэгэдэхи, хоёрдохи һуури хубаалдаа.

Л. ГАРМАЕВА.

Боксоор «Буревестник» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн багшанарай институдай спортзал соо үнгэргэгдэбэ. Буряадай багшанарай болон Зүүн Сибириин технологическа институдуудай дүрбэн командын 60 гаран арһан бээлэйн шадабаритад хабаадаһан байгаа.

Эгээл шандааһа шангатай, һайн һорилго бэлэдхэлтэй боксернуудынь һагшагда һагшагдаһаар түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараба. Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ технологическа институдай студент В. Шутуков областной соведэй чемпион болоо.

51 килограмм. Эндэ тус институдай командын түлөөлэгшэд Мүнхэ Эрдынеев Галдан Шагдаров хоёр түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабая туршаба. Тиихэдээ М. Эрдынеев арга дүрөөрөө булюу байжа, илалта туйлаа.

Удаадахи шэгнүүртэ багшанарай институдай студентнэр Чингис Хамаев, Александр Туманов гэгшэд уулзаба. Нэгэдэхи курсын студент Ч. Хамаев дүрбэн жэлэй туршада бокс эрхилхэдээ, онсо өөрын арга дүрэтэй боложо ябанхай. Тэрэ эдиршүүлэй дундаһаа республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн, «Урожай» бүлгэмэй областной соведэй чемпион болоһон намтартай. Чингис ринг дээрэ 36 дахин гаража тулалдахадаа, 32-тонь шүүһэн байна. Гэбэшье тэрээнһээ таба наһаар аха, бар хүсэтэй Александр Туманов имагтал гурбадахи раундда эршэмтэйгээр добтолжо, түрүү һуури эзэлбэ.

ШАНГА ТЭМСЭЛ

57 килограмм. Энэ шэгнүүртэн сооһоо технологическа институдай студент, спортын мастерта кандидат Баяр Цырендоржиев илажа гараха ёһотой гэжэ мэргэжэлтэд болон сугларагшад барсаамжалаа һэн. Ушарынь гэхэдэ, тэрэ Эрхүүдэ болоһон бүхэсоюзна мүрысөөндэ илаһан, «Буревестник» бүлгэмэй Россин соведэй чемпион болоһон намтартай. Зүгөөр багшанарай институдай студент, 1-дэхи разрядтай Баатар Дамбиев мүхөөгөө үгтэхэгүй зорилготойгоор рингдэ гараһан байгаа. Хоюулаа 17-тойнууд. Баатар эдиршүүлэй дундаһаа республикын чемпион болонхой. Эдэ хоёрой тулалдаан сугларагшадые ехэтэ һонирхуулба. Судьянарай олонхиин шиидхэбэреэр гурбадахи раундда эдэбхитэй байһан Б. Дамбиевта илалта олгогдобо. Б. Цырендоржиев тулалдаанай эхинһээ хойшо бүхы арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүй гэжэ һанагдана.

Удаадахи хоёр шэгнүүртэ багшанарай институдай студентнэр нэгэдэхи разрядтайшуул Б. Эрдынеев, В. Дробот гэгшэд һэримжэтэй хёрхоор, болгоомжотой наринаар наадажа, тус тустаа спортын мастерта кандидат Б. Шойдоновые, спортын мастер Б. Мункоевые диилэжэ, сугларагшадай зүгһөө альга ташалгаар угтагдаһан байха юм.

Хоёрдохи дундуурһаг шэгнүүртэ тулалдаһан технологическа институдай студентнэр, спортын мастерта кандидадууд Игорь Назаров Баяр Цыденов хоёрой уулзалга илангаяа һонирхолтой, шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Игорь залуушуулай дундаһаа «Буревестник» бүлгэмэй Россин соведэй чемпион болоһон, харин Баяр эдиршүүлэй дундаһаа «Динамо» бүлгэмэй Түбэй соведэй мүрысөөндэ илажа гараһан намтартай. Гэбэшье энэ үдэр түгэсхэлэй раундда булюу байһан И. Назаровта илалта олгогдоо.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ спортын мастерта кандидадууд В. Фадеенков (ВСТИ), Ж. Гендунов, нэгэдэхи разрядтайшуул А. Аригунов, А. Нимаев, спортын мастерта (кандидат Г. Пантелеев (бултадаа БГПИ-һээ) гэгшэд шалгаржа, студентнэрэй спортивна бүлгэмэй чемпионууд болобо.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр технологическа институдай нэгэдэхи команда түрүү һуури эзэлжэ, «Буревестник» бүлгэмэй кубогаар, 1 шатын дипломоор шагнагдаа. Багшанарай институдай нэгэдэхи команда хоёрдохи һуурида гараба. Хэрбээ бүхы шэгнүүрнүүдтэ түлөөлэгшэдөө табяа һаа, тэдэнэр илалта туйлаха аргатай байгаа бшуу.

Манай республикын кубогта нэгэнтэ бэшэ хүртэдэг «Буревестник» бүлгэмэй суглуулагдамал командануудай гэшүүдэй һорилго бэлэдхэлдэ дутуу дундануудай ушаржа байһыень энэ мүрысөөн элирхэйлэн харуулба. Эдэ бүгэдые усадхан зайсуулхын тула тренернүүд болон мэргэжэлтэд бүхы хүсэеэ элсүүлхэ ёһотой.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

МОСКВА. Апрелиин 12-то эндэ хоккейгээр дэлхэйн ба Европын чемпионат эхилбэ. Түрүүшын үдэр СССР-эй болон Швециин суглуулагдамал командануудай хоорондо шанга тэмсэл болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Швециин командын ворота шадар аюултай эрхэ байдал тохёолдобо.

ТАСС-ай фото.

ТҮРҮҮШЫН УУЛЗАЛГАНУУД

Москвагай Спортын ордон соо апрелиин 12-то хоккейгээр дэлхэйн ба Европын чемпионат эхилбэ. Бишыхан Мишка гэжэ нэрэтэй баабгайхан энэ ехэ мүрысөөнэй һүлдэнь болонхой. Мүрысөөндэ хабаадаха найман командын түлөөлэгшэд тугуудаа дээрэ хиисхүүлэн, мүльһэн дээрэ гаража ерэнэ. Микрофоной дэргэдэ Хоккейн уласхоорондын федерациин президент Г. Сабецки, СССР-эй хоккейн федерациин түрүүлэгшэ Н. Корольков гэгшэд ерэжэ, дэлхэйн чемпионадта хабаадагшадые, хоккей харахаяа сугларһан бүхы хүнүүдые халуунаар амаршалба.

Түрүүшын үдэр манай ороной суглуулагдамал команда Швециин хоккеистнүүдтэй хабая туршаа. Совет команда 4 : 2 гэһэн тоотойгоор илаа. Харин дэлхэйн чемпион — ЧССР-эй суглуулагдамал команда иимэ ехэ мүрысөөнүүдтэ түрүүшынхеэ хабаадажа байһан Польшын хоккеистнүүдтэ 1 : 2 гэһэн тоотойгоор шүүгдэжэ, сугларагшадые гайхуулба. Тиихэдэ Финляндиин команда США-гай командые 5 : 4, Канадын хоккеистнүүд ФРГ-гэй командые 8 : 3 гэһэн тоотойгоор илаа.

(ТАСС).

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«45-һаа 6-ень таахa» ба «36-һаа 5-ень таахa» «Спортлотонуудай» 1986 оной апрелиин 13-да үнгэргэгдэһэн 15-дахи тираж.

«45-һаа 6-ень таахa»: 6—дзюдогоор барилдаан, 7—классическа барилдаан, 15—байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ, 22—уһа руу һүрэлгэ, 27—һур харбалга, 45—даам,

«36-һаа 5-ень таахa»: 7—классическа барилдаан, 11—волейбол, 16—мори урилдаалгын спорт, 21—тамаралга, 36—уран һайханай гимнастика.

(ТАСС).

АНГУУШАДАЙ АНХАРАЛДА

Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Агнуури олзоборилгын ажахын управлениин албан зургаанууд хоорондын комиссиин шиидхэһэнэй ёһоор, байгша оной хабарай агнуури хэхэ зүбшөөл үгэхэ тухай захиралта Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет үгэбэ. Тиин уһанда тамардаг галуун болон нугаһануудта хабарай агнуури хэхэдэ болохо юм.

Хабарай агнуури майн 10-һаа 19 болотор Хойто-Байгалай, Баунтын, майн нэгэнһээ 10 болотор Баргажанай, Хориин, Хэжэнгын, Хяагтын, Сэлэнгын болон бусад районуудай агнууряда дуратайшуул агнаха аргатай болобо. Нэгэ ангуушан үдэрэй туршада 5-һаа олон бэшэ шубуу бариха эрхэтэй юм.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Агрономой зохёохы ажал хүдэлмэри» — түрүү бэшэг. «Улаан субботын уряанууд» —тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Буу зэбсэг үрдилдэн бэлдэлгые болюулхын түлөө» — Москвада болоһон пресс-конференци тухай ТАСС-ай материал. «Тарилга-86». «Заһабарилгын албан ургасын түлөө харюусалгатай» — С. Убеевэй статья. «СССР-тэ ерэбэ» — Швециин премьер-министрэй манай орон айлшаар ерэһэн тухай ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. «КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «БАМ дахинаа үргэлжэлһээр» — В. Русатенкын статья. «XII табан жэл: хурдадхалгын замаар». «Ажахын тоосоондо ороһон предприяти: дүй дүршэл, шиидхэгдээгүй асуудалнууд» — Э. Терентьевагай статья. «Ашаг үрэтэй ажалай, элүүр энхэ ажабайдалай түлөө». «Парфюмернэ магазинһаа олдоһон «эм» — И. Игумновай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Выставкэһээ хэгдэһэн тэмдэглэлнүүд». «Үндэр эрилтэтэйгээр зохёохы ажалдаа хандахада» — К. Дульбеевэй статья. «Бүмбэрсэг дэлхэйдэ юун болоноб» — ТАСС-ай ба АПН-эй материалнуудай суглуулбари. «Социалис оронуудта» — ТАСС-ай суглуулбариһаа. «Рейган Накасонэтай уулзаба» — ТАСС-ай материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хайшаа ошожо, ямар мэргэжэлдэ һураха дуратайбта» гэһэн юрэнхы гаршагтай соносхолнуудай суглуулбари.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — «Аяншалагшадай клуб». 10.45 — «Эрнст Тельман». 1-дэхи сери. 12.40 — Шэнэ һонин. (12.45 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильм. 16.00 — М. Горький. Америкэ тухай очеркнууд. 16.35 — Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ. 17.10 — «Сириин эртэ урданай газар дээрэ». Кино-шэнжэлэл. 17.35 — «Спорт ба хүн». Сергей Бубка. 18.05 — «...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда».

Улаан-Үдэ. 18.50 — «Арадай хиналтын экран». Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Д. Даржаев дамжуулгада хабаадаха. 19.30 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Эрнст Тельман». 2-дохи сери. 22.00 — «Время». 22.30 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. Финляндиин ба СССР-эй суглуулагдамал командануу. 24.00 — Футбол. Кубогуудта хүртэгшэдэй кубок. «Дукла» (Прага) — «Динамо» (Киев).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Географи. 7-дохи класс. 10.05, 14.40 — Немец хэлэн. 11.05 — Н. В. Гоголь. «Шинель». 11.35, 12.40 — Түүхэ. 9-дэхи класс. 12.05 — Түрэлхидтэ тележурнал. 13.10 — Д. Свифт. Ажаябадалайнь ба зохёохы ажал ябуулгынь хуудаһанууд. 14.10 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». 15.10 — Гоё һайханиие ойлгохо... жүүлхэ. 15.40 — «Хэ... һүүлээр» — тележур... — Шэнэ һонин. 18.5... фильм. 19.00 — Пр... ажабайдалда ажал... тивэй дүүргэдэг ... («Кузбасс»).

Улаан-Үдэ. 19.5... хани — хүгжэм... уухагүй ябадалые ... ёһо гурим болго... даар).

Москва. 21.00 — ... нойрсогты, багашуу... Дүрэ буляалдаалгын ... гаар Европын чемп... — Баримтата филь... «Время». 22.30 — ... зон». 1-дэхи сери.

Редактор Р. Б. ГАРМ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95 отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-03468. Заказ № 87. Индекс 04609